

Izdaja odbor za splošne zadeve Železarne Ravne

Ureja uredniški odbor

Jože Delalut, Franc Fale, Alojz Janežič, Ivo Kohlenbrand, Marjan Kolar, Frančiška Korošec, Jože Sater

Odgovorni urednik:

Marjan Kolar

Telefon 86 030, int. 304

Tisk: CP Mariborski tisk Maribor

Janez Strah

IZ DEJAVNOSTI SINDIKATA

Dne 1. marca 1971 je bila letna konferenca organizacije sindikata našega kolektiva. O vsebini konference bo kaj več napisanega v prihodnji številki Informativnega fužinarja, v tem sestavku bi opisali le nekatera področja iz dejavnosti sindikata. Misli, ki jih bomo nanizali, so le del dejavnosti te organizacije in so bile le podlaga za razprave na letni konferenci. Če bodo v njih našli korist tudi tisti naši sodelavci, ki se strokovno ukvarjajo z nakazano problematiko, potem sindikalno delo pri nas ni odveč, kot se včasih misli.

Aktivnost podružnic in odnosi

Sindikalne podružnice po obratih so dokaj dobro delovale in beležimo vse vidnejši napredek pri njihovem aktivnem vključevanju v reševanje vsakodnevno porajajočih se problemov. Podružnice so našim članom najbližje, zato je bila vseskozi skrb predsedstva to, da uveljavi sindikalno delo v obratih in oddelkih. To bo treba v prihodnje še krepiti in razvijati, ob tem pa je seveda razumljivo, da tovarniški odbor in predsedstvo ne moreta biti samo koordinatorja dela, ampak predvsem pomočnik in svetovalec pri razreševanju nejasnih vprašanj. Stalna pomoč in sodelovanje bo okrepilo vlogo podružnic, članom odborov pa dala moralno moč pri nadaljnjem delu in poglobljala lastno iniciativo.

Iz poročil in razprav z občnih zborov podružnic je razvidno, da so imele poleg problemov iz življenja delavcev v obratih, največ dela pri reševanju raznih prošelj socialnega značaja. Precejšnja sredstva so razdelila med delavce z majhnimi dohodki in tistim članom, ki so odšli v pokoj. Pri tem pa naletimo na velike razlike med obrati, in sicer zaradi razlik socialnega stanja, zato so nekatere podružnice skoraj

vsa svoja sredstva potrošile za ublažitev slabih finančnih razmer. V prihodnje bo formirana pri tovarniškem odboru sindikata posebna komisija, ki se bo ukvarjala samo s socialno problematiko naših članov in bo reševala ta vprašanja za celo to-

varno. S tem bodo prišle vse podružnice v enakopravnejši položaj tudi pri materialnih razmerah.

Pri ocenjevanju dela sindikata nasploh moramo upoštevati dejstvo, da je dobro ali slabo delo odvisno od volje in sposobnosti aktivnih sindikalnih delavcev ter od okolja, v katerem živijo. Sindikalno delo zahteva dosti časa, strpnosti, objektivnosti in volje, zato najbrž ni prav, da včasih vse

(Nadaljevanje na 2. str.)

Z zasedanja delavskega sveta

Zasedanje delavskega sveta tovarne meseca februarja je bilo v glavnem namenjeno obravnavi poslovnega poročila in zaključnega računa za lansko leto za počitniški dom in tovarno. Delavski svet pa je razen tega obravnaval še predlog razdelitve sredstev sklada skupne porabe, potrdil pravilnik o izplačevanju nadomestil OD za prvih 30 dni nesposobnosti za delo zaradi bolezni in odločil o predlogih za izključitev iz tovarne.

Za počitniški dom je bilo povedano, da je rezultat poslovanja za lansko leto pozitiven. Na pozitivni finančni rezultat je vplivalo predvsem dejstvo, da smo po pogodbi z Gradisom imeli dom zaseden tudi izven sezone. Če to ne bi bil primer, stroški poslovanja kažejo, da pri ceni dnevnega pen-

ziona, ki je veljala za lansko leto, poslovanja ne bi zaključili z pribitkom. Dom je lani skupno s stroški, ki jih je kril Gradis, ustvaril 873.734,15 din dohodka. Material za nudenje gostinskih uslug, amortizacija in drugi stroški poslovanja so znašali 665.932,03 din oziroma ostanek dohodka v znesku 207.802,12 din. Iz ostanka dohodka je bilo treba pokriti pogodbene obveznosti v znesku 1.348,70 din in zakonske obveznosti v višini 11.075,55 din. Za OD zaposlenih v počitniškem domu je bilo izplačanih 132.869,95 din. Ostanek dohodka tako znaša 62.480,92 din. Ker se na zgradbi doma kažejo potrebe po raznih popravilih, nadomestiti pa bi bilo treba tudi nekatera osnovna sredstva, je bilo predlagano, naj

(Nadaljevanje na 5. str.)

IZ VSEBINE

Z zasedanja delavskega sveta — Nekatera stališča in naloge sindikatov ob devalvaciji — Pnevmatični vrtalni stroji na lafetah — Ob dnevu žena — Otroški dodatek — Iz dela kolektivnih izvršilnih organov — Vprašanja in odgovori — Letni dopust in dela prosti dnevi — Motnje krvnega obtoka — Kulturna kronika — Športne vesti — Ivan Kamnik — Anton Pogorevcnik

Kmalu bo pomlad

IZ DEJAVNOSTI SINDIKATA

(Nadaljevanje s 1. str.)

povprek kritiziramo sindikat, ko se pa iščejo delavci za prevzem funkcij v organizaciji, so le redki, ki jih hočejo sprejeti. Zavedati se moramo, da vsi sindikalni funkcionarji prvenstveno opravljajo svoje delo na delovnih mestih izven sindikalne organizacije in bi bilo lepo in pošteno, da bi jim kdaj izrekli tudi pohvalo ali pa vsaj privoščili toplo besedo.

Člani našega delovnega kolektiva imajo tako kot o drugih zadevah tudi o sindikatu različno mnenje in se do svoje organizacije dokaj različno vedejo. Večina sodeluje aktivno v posameznih akcijah, pomaga reševati naloge, podajajo za sindikalno organizacijo koristne napotke in predloge, nekaj pa je tudi takih, ki obsodijo akcijo, še predno je prišla v okvir reševalnega postopka. Nekateri menijo, da bi moral sindikat reševati prav vse predloge, pa čeprav so včasih privilegirane pomena. Razumljivo je, da taki predlogi ne morejo biti uresničljivi in ker predlagatelj tega ne razume, je z organizacijo nezadovoljen. Taki predlogi niso osamljeni in prihajajo od posameznika ali manjših skupin, ki v vsakem dogovarjanju in usklajevanju interesov vidijo le nemoč organizacije, zato se včasih nehote vsiljuje misel, če tako početje ni namerno naperjeno proti posamezniku ali organom sindikata. Izsiljevanje rešitve določene zadeve, ki za skupnost ni sprejemljiva, je nesmisel, vendar je prav iz takih gledanj in ocenjevanj posameznikov nastalo vprašanje, zakaj imamo sindikat. O tem najbrž ni potrebno zgubljeni besed, naša prihodnja naloga naj bo v tem, da bo takih negativnih gledanj čim manj in da se bo celotno delo organizacije sindikata usmerilo v reševanje uresničljivih problemov.

Sodelovanje z organi samoupravljanja

V preteklem obdobju je bilo dokaj živo sodelovanje organizacije sindikata z organi samouprave. V tem času so bile dvakrat volitve v organe samouprave. Sindikat je aktivno sodeloval pri razpravah o gospodarjenju, sanacijskih programih, urejanju skrajšanega delovnega tednika, kakor tudi pri načrtovanju Združenega podjetja slovenske železarnice. Oblikovanje samouprave v smislu XV. amandmaja je narekovalo aktivnost in iskanje lastne poti za bodoče delovanje našega kolektiva. Ta proces ni končan, zato je potrebno, da tudi sindikat nenehno razmišlja in daje sugestije za boljše in učinkovitejše delo organov samouprave in nadaljnje bližanje samoupravljanja neposrednim proizvajalcem.

Delo organov samouprave na nivoju tovarne je dobro. K temu pripomore tudi zahteva, da je treba gradivo reševati sproti. Z delom v sklopih obratov na tem področju pa ne bi smeli biti zadovoljni, saj se organi redko sestanejo in nekateri niti ne vedo, kaj pravzaprav bi delali. Nekateri menijo, da delavski sveti delujejo tako, kot so za to zainteresirana vodstva, zato tudi mnenje, da je dovolj, če je dober uspeh in da so seje odveč. Morda je to res, prav gotovo pa je tudi res, da bi bil

uspeh ob zavestnejšem delu, ki bi slonel na resničnem soodločanju, mnogo boljši.

Pri ocenjevanju dela samoupravljanja se moramo zavedati, da je delo takšno, kot je, ogledalo nas vseh. Misel, da bi se izognili problemom, če teh organov ne bi bilo, je jalova. Problemi so in bodo obstajali, reševanje je odvisno le od celotnega kolektiva. Odklanjanje in razreševanje problemov bo najučinkovitejše tam, kjer nastopajo, tam, kjer so ljudem najbolj dostopni, vprašanje je le, koliko se bomo, vsak po svojih močeh in sposobnostih, vključili v ta razvoj samoupravnega gospodarjenja.

Ni naključje, da je delavska samouprava razvita v tistih podjetjih, kjer so ji posvetili vso pozornost, jo vzeli za svojo in spoznali, da lahko edinole prek nje dosega boljše rezultate. Delavska samouprava naj tudi pri nas postane resnični nosilec procesov in je premalo, če se le sindikat vključuje v ta razvoj. O tem naj razmislijo tudi druge zavestne družbeno-politične sile v našem kolektivu, saj je bilo podpore do sedaj v tem smislu bore malo.

Osebnih dohodki in socialna problematika

Z načentanjem vprašanja osebnih dohodkov prehajamo na področje, ki je stalna tema razprav in je prisotna v tej ali oni obliki na vseh sestankih. Ekonomski položaj delavcev in njihovih družin je odvisen od mnogih elementov. V družini najprej čutijo stvarni porast življenjskih stroškov po strukturi potrošnje in od delovne organizacije, kjer je hranitelj zaposlen.

Ugotovljeno je, da življenjski stroški kljub zamrzovanju cen naraščajo in zato lahko predvidevamo, da se bodo v odvisnosti od postopnega odmrzovanja cen še bolj povečali. Kako bo naš kolektiv reagiral na porast življenjskih stroškov, se še ne ve, prav gotovo pa bo moral skladno z novimi možnostmi za pridobivanje dohodka.

Če se ozremo nazaj, potem ugotovljamo, da so osebni dohodki naraščali, toda počasneje, kot bi to normalno bilo v taki gospodarski panogi, kamor spada naš kolektiv. Naša organizacija se je in se bo vedno ogrevala le za take delitvene odnose, v katerih se bodo osebni dohodki negospodarskih dejavnosti primerjali z osebni dohodki zaposlenih v gospodarstvu na primerljivih delovnih mestih, ne da bi pri tem prikrivali razne dodatne osebne dohodke, kot so funkcionalni in drugi dodatki. Nobena skrivnost ni, da imajo mnogo večje osebne dohodke tiste dejavnosti izven gospodarstva, katere žanjejo visoke dohodke zaradi neurejenih tržnih razmer, in vsi oni, katerim so dohodki zasigurani iz obveznih dajatev gospodarskih organizacij.

Zaradi lažjega razmišljanja o osebnih prejemkih naših delavcev je sindikat izdelal nekaj pregledov, ki odkrivajo socialne probleme oziroma povedo, kakšno je pravzaprav socialno stanje naših delavcev. Odtegljaji pred izplačilom se razvrstijo takole:

- potrošniški krediti,
- dolgoročni krediti,

- sodne prepovedi,
- članarina,
- topli obrok.

Po posameznih obratih ni bistvenih razlik in so omenjeni odtegljaji v poprečju na posameznika na mesec ca. 200 din. Če k temu prištejemo še neregistrirane odtegljaje, katere ocenjujemo na ca. 50 din, potem nastane vsota 250 din, o kateri bi že bilo pametno razmišljati.

Spremljanje in ocenjevanje gibanja življenjskih stroškov vzporedno z rastjo osebnih dohodkov je gotovo zanimiva zadeva. Občinski sindikalni svet na pobudo naše organizacije že nekaj časa vodi tako imenovano indeksno listo, ki obravnava mesečno gibanje življenjskih stroškov štiričlanske družine in samskega delavca. Z njema naslednje:

- hrana (zasleduje cene 25 artiklov s kalorično vrednostjo 3000 kalorij),
- obleka, obutev (upoštevajo dobo trajanja),
- stanovanje (60 m² površine),
- kurjava in razsvetljava (po veljavnih normativih),
- usluge (10 odst. vrednosti drugih stroškov).

Tabela prikazuje gibanje življenjskih stroškov v enajstih mesecih preteklega leta.

1970	Življenjski stroški		
	samski din	4-član. družina skupno din	na člana družine din
februar	523,08	1.277,35	319,34
marec	537,80	1.337,40	334,10
april	537,80	1.336,40	334,10
maj	555,85	1.384,55	346,14
junij	555,85	1.384,55	346,14
julij	492,70	1.220,50	305,13
avgust	552,65	1.377,25	344,31
september	568,55	1.417,55	354,39
oktober	553,85	1.379,40	344,39
november	567,70	1.415,25	353,81
december	586,80	1.464,90	366,23

Podatkov najbrž ni treba posebej komentirati, saj primerjava s poprečnimi osebni dohodki v letu 1970, ki so bili v našem kolektivu na posameznika na mesec v višini ca. 1400 din, pove vse.

Izdelanih je bilo še več raznih pregledov s tega področja, vendar jih iz objektivnih razlogov tokrat ne moremo posredovati.

Z osebni dohodki so tesno povezana tudi nadomestila v času zdravljenja. Ta so bila do sedaj izredno nizka in v družini, kjer je bil hranitelj dalj časa bolan, je občutno padel življenjski standard. Gibanje nadomestil je bilo takole:

Leto	poprečni osebni dohodek din	nado- mestilo din	%
1968	961,65	642,95	66,86
1969	1.167,32	701,33	60,08
1970	1.400,00	791,14	56,51

Iz podatkov je razvidno, da so bili bolniki pred problemom, kako pokrivati osnovne življenjske stroške družine ob istočasno povečanih samoprispevkih za zdravila in drugih stroških, ki se povečujejo iz dneva v dan. Sindikat meni, da ni dovolj, če o teh življenjskih problemih sa-

mo razmišljamo in občasno razpravljamo, zato predlaga, da delavski svet le uvidi potrebo po oblikovanju strokovne službe, ki bi stalno skrbela za odpravljanje teh in podobnih problemov v našem kolektivu.

Fluktuacija delovne sile

To vprašanje je za organizacijo posebno interesantno zato, ker s tem ugotavlja stanje članstva, pa tudi zato, ker fluktuacija nakazuje počutje ljudi v našem podjetju. Za tovarno so gotovo važni vsi vzroki, ki vplivajo na odhajanje, za našo organizacijo pa so še posebno pomembni tisti vzroki fluktuacije, ki nastajajo s področja medsebojnih odnosov. Iz ankete, ki je analizirala oziroma ugotavljala vzroke odhoda delavcev iz podjetja, povzemamo tudi naslednje:

- zaradi nerazumevanja s sodelavci je odšlo 2,6 odst.,
- zaradi nerazumevanja z nadrejenimi je odšlo 16,9 odst.,
- zaradi premajhnega posluha za osebne probleme je odšlo 20,7 odst.,
- zaradi premajhnega nudenja strokovne pomoči je odšlo 5,2 odst.,
- zaradi slabe organizacije dela je odšlo 7,8 odst.,
- zaradi nepravilnega nagrajevanja je odšlo 28,6 odst.,
- zaradi strokovno preenostavnega dela je odšlo 6,5 odst.

To so podatki iz ankete, ki seveda niso vedno najbolj objektivni, pa vendar povedo marsikaj in na nekatere z malo dobre volje lahko pozitivno vplivamo. Najlažje vplivamo na tiste vzroke, ki so odvisni od naših medsebojnih stikov, prav posebno odnosov med nadrejenimi in podrejenimi. Otupati, kakšno je stanje v resnici, bi bilo zelo interesantno, saj ima popravljane odnosov neprecenljivo vrednost na povečano kvaliteto dela. V tej problematiki prednjačijo nekateri obrati, zato bi bila naloga temeljite raziskave, da poišče vzroke in poda predloge za odpravo. Zatiskanje oči pred resnico je nesmiselno, kajti nezdravi odnosi povečujejo fluktuacijo, jemljejo voljo do dela, vplivajo na uspehe in ne nazadnje na delo in razvoj samoupravnih dogovorov.

Stanovanjska problematika

Nesporno je dejstvo, da je bilo v našem kraju o vprašanju stanovanjske izgradnje veliko povedanega in veliko storjenega. Seveda je to objektivno pogojeno z razvojem naše tovarne in kraja nasploh. Ob tako velikem razmahu stanovanjske izgradnje pa vendarle problema pomanjkanja stanovanj železarna ne more zadovoljivo rešiti in ga najbrž še nekaj časa ne bo. Kolektiv je sorazmerno mlad, mnogi si družine še ustvarjajo, pa tudi zaposlitev iščejo ponavadi taki, ki si žele prav na Ravnah ustvariti svoj dom.

V vsem povojnem obdobju beležimo veliko skrb za zbiranje sredstev za gradnjo, vse večje potrebe po stanovanjih pa so tovarno prisilile k iskanju novih načinov finansiranja stanovanj. Način dajanja kreditov za individualno gradnjo se je razširil še na sistem kreditiranja izgradnje stanovanj do podaljšane tretje faze. Verjetno je tak način gradnje za posameznika nekoliko dražji, omogoča pa v primer-

javi z individualno gradnjo hitrejšo vselitev, kar pa je za podjetje gotovo interesantno. Iz prakse vemo, da so posamezniki s takim kreditiranjem zadovoljni in da se na ta način najhitreje sproščajo stanovanja družbene lastnine.

Pojav, da so si gradili individualne hiše le delavci z manjšimi dohodki ob izredno veliki soudeležbi fizičnega dela in iznajdljivosti, je bil specifičen, saj so prav taki delavci najtežje prišli do stanovanj. Individualna, včasih ne najbolj planska, gradnja pa nemalokdaj odkrije takrat, ko je hiša pripravljena za vselitev, komunalne probleme, ki niso takoj rešljivi in vzbudijo pri družbi nezadovoljstvo. Prav bi bilo, da se v bodoče vse zazidalne površine strokovno obdelajo in pripravijo tako, da pozneje ni spornih vprašanj, predvsem pri finansiranju komunalnih naprav.

Med našimi sodelavci je še vedno veliko zanimanje za individualno gradnjo, zato mora biti naše podjetje še naprej zainteresirano za tak način pridobivanja stanovanj. Pri tem mislimo seveda na pomoč tovarne pri finančnih problemih individualcev in razumevanje pri nabavi betonskega železa, kajti ta gradbeni material je že vrsto let problem graditeljev.

Z namenom da bi vzbudili razumevanje pri samoupravnih organih in v želji, da bi pomagali našim članom pri gradnji, je organizacija sindikata predlagala delavskemu svetu, naj 24 graditeljem postopno omogoči nabavo ca. 210 ton betonskega železa. Pri tej akciji je predsedstvo sindikata posebno poudarilo, da se mora iz te pobude izključiti vsako okoriščanje oziroma preprodaja, kajti sindikat je dal tak predlog izključno v korist delavcev naše železarne in za interesno področje, za katero je zainteresiran celoten kolektiv.

Pri obravnavanju problemov s področja stanovanj se vedno bolj vsiljuje misel, zakaj ni več sodelovanja med delovnimi kolektivi in stanovanjskim podjetjem, saj je to vendar podjetje, ki je bilo ustanovljeno prav z namenom, da vodi tako politiko na stanovanjskem področju, ki bo v korist in zadovoljstvo vseh občanov.

Sportna dejavnost

Rekreacija je ena tistih tem, o kateri se v sindikatu nasploh veliko govori, zato je to vprašanje v tej ali oni obliki prisotno skoraj na vseh sejah sindikalnih organov. Šport in rekreacija se pojavljata v naslednjih oblikah:

- večerna rekreacija (telovadba, namizni tenis, plavanje, kegljanje),
- tekmovanje med obrati (sankanje, nogomet, rokomet, odbojka),
- tekmovanje v obratih (kegljanje, sankanje),
- občinska tekmovanja (šah, sankanje),
- republiško tekmovanje (šah, smučanje),
- športne igre slovenskih železarjev (letne, zimске),
- razna športna srečanja.

Z rekreacijo pa v sindikatu ne mislimo samo šport in tekmovanje, temveč tudi razna druga srečanja in razvedrilo, kot so pohodi v naravo, izletništvo in druga prijetna srečanja. Glede na to, da v sindikatu menimo, da rekreacija in oddih postajata v današnjem razvoju tehnike in napredka nasploh vse večja potreba po sprostitvi in razvedrilo delovnega človeka, je pri tovarniškem odboru sindikata imenovana posebna komisija, ki se ukvarja samo z vprašanjem s področja športne rekreacije in oddiha.

Z namenom da se ta koristna dejavnost pri nas čim bolj razmahne, je delavski svet podjetja na predlog organizacije sindikata odprl delovno mesto referenta za rekreacijo. Strokovni delavec na tem delovnem mestu se ukvarja s tako dejavnostjo, ki se ne kaže le v športnih dosežkih, temveč predvsem v reaktiviranju in krepitvi človeškega organizma. Za tako rekreacijo pa imamo prav na Ravnah izredne možnosti in se pod vodstvom komisije za šport in rekreacijo tudi načrtno razvija.

V minulem obdobju je komisija posvetila in vložila veliko truda v športno rekreacijsko dejavnost, najbrž pa bi bilo prav, če bi v bodoče skrbela tudi za razvoj razvedrila v času letovanja naših delav-

Kjer ne gre s tovarnjakom

Foto: Broman

cev v Portorožu. Tako željo je izrazilo precej delavcev prek ankete, s katero se konec vsake sezone ugotavlja počutje v domu v Portorožu, zato bi bilo prav, da se takim željam tudi ugotovi, saj imamo za razvoj tega vse možnosti.

Komisija se je torej v tej mandatni dobi posvetila množičnemu vključevanju zaposlenih predvsem v redne oblike pri teden-skih vadbah, kegljanju, namiznem tenisu, uporabi zimskega bazena in podobnim. Pri tem ne smemo pozabljati na ligaške sisteme tekmovanj med obrati, ki so vsaj v določenem časovnem obdobju zahtevali kontinuiteto vadbe. K temu je treba dodati, da imajo pravico nastopa na takšnih tekmovanjih le neregistrirani igralci, zato tudi lahko ugotovljamo vse večjo vneto in število nastopajočih. Dodatna vzpodbuda pri takih tekmovanjih so bila tudi občinska sindikalna prvenstva, kjer so naše številne ekipe dosegle najboljše mesta, in kar je še pomembnejše, nikoli ni bilo problemov pri sestavi ekip, temveč nasprotno, sestaviti jih je bilo treba več ali celo izvršiti izbirna tekmovanja.

Pri celi vrsti tekmovanj, ki jih je komisija organizirala s sodelovanjem klubov Fužinarja, pa vsekakor ne moremo mimo množičnih tekmovanj po sindikalnih podružnicah v sankanju in kegljanju, ki glede na število udeležencev predstavljata ljudski šport v kolektivu. Navadno so taka tekmovanja združena še z družabnim srečanjem, kar pripomore k boljšemu in bolj sproščenemu spoznavanju med sodelavci v oddelku ali obratu.

Komisija sestavlja program aktivnosti ob začetku vsakega leta in je prilagojen tako, da so tekmovanja usmerjena v dve največji športni prireditvi: zimsko in letno srečanje slovenskih železarjev — športnikov. V lanskem letu je obe prireditvi organizirala naša organizacija ob vsestranski pomoči strokovnih delavcev ŠD Fužinar. Tako je komisija za rekreacijo in oddih v minulem letu vložila še posebno veliko truda, saj sta obe prireditvi imeli tudi obeležje praznovanja 350-letnice razvoja železarstva v Mežiški dolini.

Pri organizaciji minulih srečanj slovenskih železarjev na športnem področju je zlasti pomembno, da so te prireditve dobile nov pomen, saj je bilo razbito pojmovanje o absolutno najboljši športni ekipi železarne. Prvič je bilo vključenih več starejših članic in članov železarskih kolektivov, tekmovanje pa je bilo uspešno izvedeno v enem dnevu s prijetnim počutjem pripadnosti k enemu velikemu kolektivu, v katerem so združeni vsi slovenski železarji.

Zaradi čim tesnejšega sodelovanja na športnem področju v okviru slovenskih železarn in zaradi povezovanja rekreacijske dejavnosti vseh treh tovarn je bila formirana tudi posebna komisija pri sindikatu združenega podjetja. Delo te komisije bo dokaj obširno in bo slonelo predvsem na približevanju neizkoriščenih oblik rekreacije delavcem. V lanskem letu je organizirala pohod slovenskih železarjev na Triglav, organizirala ribiško tekmovanje, v prihodnje pa bo skrbela predvsem za razvoj takih oblik rekreacije, ki bodo vsakega prepričale, da to področje dela organizacije sindikata ni formalnost, ampak

nuja in potreba delovnega človeka in samoupravljalca za uspešen nadaljnji napredek.

Problemi žena in izletništvo

Z vprašanji s tega področja se je ukvarjala komisija za ženska vprašanja, ki je pri izletništvu tesno sodelovala s komisijo za rekreacijo in oddih. Aktivnost je bila v naslednjem:

- splošni problemi žena,
- proslave dneva žena,
- spori pri delovnih razmerjih,
- izletništvo.

Komisija je obravnavala in analizirala nagrajevanje naših sodelavk in probleme, ki so povezani s tem. Ugotovila je, da bi bilo potrebno nekatere zadeve bolj smiselno urediti, kar je komisija za osebne dohodke upoštevala. Komisija za varstvo pri delu je predlagala, naj tovarna kupi nove delovne halje za ženske, kar je bilo po nekaj razpravah tudi realizirano. V zvezi z darili za 10- 20- in 30-letno neprekinjeno delovno dobo v naši delovni skupnosti je komisija za ženska vprašanja mnenja, da bi bilo treba seznam daril izpopolniti, kajti vedno več je tudi takih delavcev, ki bi radi ob takem jubileju prejeli umetniške izdelke.

V tej mandatni dobi je komisija organizirala dve proslavi dneva žena s kulturnim programom in zabavnim večerom. Proslave so bile množično obiskane, obiskovalke so bile zadovoljne s prireditvijo. Komisija je mnenja, da je ta srečanja treba organizirati tudi v prihodnje.

Pritožbe in sporna vprašanja zaposlenih delavk, zlasti nosečnic, so bile nekajkrat predmet razprav na sejah komisije, ki je ugotovila, da se nekaterim delavkam krati- tivo pravice, katere so zagotovljene že s temeljno zakonodajo. Tudi socialni problemi zlasti mater samohranilk so pogostni. Take je na predlog komisije reševalo predsedstvo s finančnimi sredstvi.

Najprivlačnejše področje komisije je bilo izletništvo. V minulem obdobju sta bila organizirana dva uspela izleta, namenjena izključno ženskam, in to v Logarsko dolino in v Pomurje. Poleg teh dveh so bili organizirani za vse člane kolektiva še ogled graškega velesejma in izlet v severno Italijo, za aktivne sindikalne delavce izlet na Češkoslovaško in Madžarsko ter v sodelovanju s sindikatom iz železarne Čenkov še 6-dnevno potovanje po najlepših predelih Češke. Ta izlet je bil namenjen predvsem dolgoletnim aktivnim sindikalnim delavcem.

Ob razmišljanju glede izletništva naj povemo, da je interes velik, da pa je treba v prihodnje pristopiti k takim akcijam le v okviru celotne organizacije sindikata, saj so poizkusi organizacije izletov po podružnicah finančno preveč tvegani, saj so včasih že propadli zaradi premalega števila prijav.

Blagajna vzajemne pomoči

V okviru tovarniškega odbora že vrsto let deluje blagajna vzajemne pomoči. Za urejevanje problemov s tega področja je pooblaščen poseben odbor, pa tudi predsedstvo je o tem nekajkrat razpravljalo in ugotovilo, da je večina njenih članov zadovoljnih in da njena dejavnost marsiko-

mu v najbolj kritičnih finančnih težavah rešuje materialne probleme.

Poslovanje je v preteklem letu potekalo v redu in pri izplačilih članarine ter posojil ni bilo posebnih težav, saj je bilo vedno dovolj denarja. Zato je blagajnik lahko izplačeval tudi večje vsote s pogojem, da so se vsote odplačevale v višjih obrokih. Blagajna vzajemne pomoči ima okoli 950 članov. Ob enkratnem izplačilu se izplača tudi do 300 din, zato je potrebno pri tej dejavnosti dosti resnosti in poštenja. Seveda se včasih dogaja, da pridejo po posojilo tudi taki, ki imajo veliko odtegljajev ali celo rubež, vendar blagajnik to hitro ugotovi, kajti on je istočasno tudi vodja oddelka za obračun osebnih dohodkov in take primere pozna.

Da bi bili člani blagajne vzajemne pomoči in drugi člani sindikata seznanjeni z gibanjem finančnih sredstev, jim posredujemo naslednje podatke za leto 1970:

	din	din
1. Dohodki		397.220,07
vplačana članarina	159.239,00	
odplačana posojila	198.016,00	
obresti	4.609,86	
saldo iz leta 1969	35.355,21	
2. Izdatki		356.711,20
izplačana članarina	146.872,60	
izplačana posojila	206.109,40	
poština	331,45	
nabava kartic	197,80	
nagrade in honorarji	3.199,95	
3. Rekapitulacija		
dohodki		397.220,07
izdatki		356.711,20
Saldo konec l. 1970		40.508,87

Sodelovanje z dogajanjem v kraju

Naš kolektiv se vključuje v dogajanja izven tovarne prek predstavnikov in lahko rečemo, da smo povsod precej močno zastopani. Problemi zatorej ne nastopajo v številu predstavnikov, pač pa se premalo-kdaj vprašamo, ali je sodelovanje resnično tako, kakršnega si želijo volivci, in v koliki meri to dosežemo.

Osnovna ugotovitev je dejstvo, da se vse preradi zadovoljujemo že s končanimi volitvami oziroma imenovanji, potem pa predstavnike prepuščamo same sebi. Možnost soodločanja v širšem pomenu zane-marjama, tako da se z našimi predstavniki predhodno ne posvetujemo in jim ne povemo, kaj mislimo o določeni problematiki, zato tudi nimajo občutka, da govorijo v imenu kolektiva. Taki predstavniki največkrat govorijo in dajejo svoj glas na podlagi svojih občutkov in trenutnega razpoloženja, kar pa seveda največkrat ni odraz hotenja njihovih volivcev. Posledica takega ravnanja je, da predstavnike kritiziramo, čeprav do tega nismo vedno upravičeni.

Kakšno naj bi bilo sodelovanje med predstavniki in volivci — člani sindikata, je primer razprave o predlogu statuta skupnosti zdravstvenega zavarovanja delavcev občine Ravne na Koroškem. Predlog je organizacija sindikata skupno z našimi predstavniki v zavodu temeljito obravnavala in formulirala spreminjevalne predloge. Z organizirano razpravo in organiziranim nastopom naših predstavnikov so bili pripravljene predlogi v glavnem sprejeti v dobro zavarovancev.

Z zasedanja delavskega sveta

(Nadaljevanje s 1. str.)

bi se ugotovljeni ostanek dohodka v celoti izkoristil za te namene.

In kako smo poslovali v železarni?

Po podatkih, navedenih v poslovnem poročilu, smo obseg skupne proizvodnje proti letnemu načrtu prekoračili za 5 %, proti prejšnjemu letu pa za 24,8 %. Načrt blagovne proizvodnje je bil v primerjavi z letnim načrtom dosežen 100 %, proti prejšnjemu letu pa povečan za 15,9 %. Načrt blagovne proizvodnje sta največ presegle livarna in kovačnica, so pa, tako kot pri skupni proizvodnji, nekoliko zaostali vzmetarna, jeklovlek in mehanska obdelovalnica. Če podatki o skupni in blagovni proizvodnji kažejo zadovoljive rezultate, pa nam rezultat nekoliko kvari prikaz proizvodnje surovega jekla po kvalitetnih grupah. Iz leta v leto beležimo porast proizvodnje navadnih in kvalitetnih jekel, istočasno pa nazadovanje proizvodnje plemenitih jekel. Trditev dopolnjujejo podatki, da smo še leta 1969 izdelali navadnih in kvalitetnih jekel od skupnega obsega proizvodnje 45,5 %, lansko leto pa že 53,7 % oziroma smo predlanskim proizvedli še 54,5 % plemenitih jekel, lani pa le še 46,3 %. Na premik razen povečane proizvodnje v valjarji in večjega obsega izvoza predvsem navadnih kvalitetnih jekel vplivajo tudi ozka grla v proizvodnji od čiščenja, ohlajevanja in žarjenja do poboljšanja. Doseganje izplena se v primerjavi s prejšnjim letom ni bistveno spremenilo. Produktivnost, merjeno s količinskim pokazateljem, smo proti prejšnjemu letu povečali za 18,6 %. Podatek pa zaradi spremenjene strukture asortimenta, novih vlaganj v osnovna sredstva in boljšega izkoriščanja proizvodnih kapacitet ni povsem primerljiv. Največji porast produktivnosti je zabeležen v topilnici in valjarji kot posledica novih vlaganj in ugodnega asortimenta. Zabeležen je tudi napredek pri kvaliteti naših izdelkov, saj smo kljub povečanemu obsegu proizvodnje imeli za 7 % manj reklamacij kakor v predhodnem letu. Čeprav je na tem področju zabeležen napredek, pa je še kljub temu ostalo nerešenih precej tehnoloških problemov v izdelavi, vroči in hladni predelavi jekla in livarni. Realizacija je bila dosežena v višini 436.778.091,00 din, kar je za 10,3 % več, kot smo načrtovali z letnim načrtom oziroma za 24,3 % več, kot smo je dosegli leta 1969. Na realizacijo je ugodno vplivala regulacija cen proizvodov 114. panoge, neugodno pa izredno visok izvoz z nizkimi cenami, zlasti pri valjavskih izdelkih. Največ naših izdelkov še vedno prodamo v Sloveniji, močno pa je zastopan tudi izvoz, saj smo po količini izvozili kar 32,55 % naše blagovne proizvodnje, zaradi česar se je razumljivo zmanjšala prodaja na domačem tržišču. Večja zasedenost z naročili in sorazmerno močan izvoz je tudi posledica kasnitve dobavnih rokov, saj se količina zaostankov povečala od 3308 t v začetku na 10.050 ton ob koncu leta. Naše terjatve do kupcev so lani poprečno znašale 111.624.993,00 din ali 12 % več kot v preteklem letu. Ker nam naši kupci niso plačevali faktur, so se povečale tudi naše obveznosti do dobaviteljev in so proti pre-

teklemu letu porasle za 19 %. Ko je konec lanskega leta prišlo do restrikcije kratkoročnega kreditiranja in ko je bilo treba v skladu s stabilizacijskimi ukrepi polagati depozite, so se na ta račun odtegnila iz gospodarstva dodatna sredstva, kar je v naši železarni povzročilo dodatno poslabšanje likvidnosti. OD so lani poprečno mesečno na zaposlenega znašali 1371,43 din. Če k izplačanim osebnim dohodkom iz naslova realizacije prištejemo še izplačila iz sklada skupne porabe na račun dodatka za letni dopust, potem so neto OD na zaposlenega na mesec poprečno znašali 1390,20 din. Z realizacijo proizvodov in storitev, realizacijo nabavljenega materiala, trgovskega blaga in drugimi izrednimi dohodki smo lani dosegli celotnega dohodka v višini 515.131.486,92 din. Stroški poslovanja, v katerih so tudi izdatki za dnevnice, nagrade za vaje, amortizacija in drugi izredni izdatki, so znašali 380.288.511,38 din. Dohodek je tako ugotovljen v znesku 134.842.975,34 din. Iz dohodka moramo pokriti pogodbene obveznosti, v katerih so obresti za dolgoročne in občasne kredite, zavarovalne premije, prispevki in članarine ter stroški za izobraževanje v višini 15.582.874,74 din in zakonske obveznosti v višini 11.862.695,05 din. Za izplačane OD, računane v bruto znesku, smo porabili 88.548.520,03 din. V skupne rezerve gospodarskih organizacij moramo vplačati 942.444,29 din, tako da znaša končni ostanek dohodka 17.906.441,43 din.

V razpravi je bilo poudarjeno, da je bil v proizvodnji napravljen določen napredek in da smo napredovali tudi pri realizaciji, vendar napredek pri realizaciji ni samo posledica večje prizadevnosti delovne skupnosti, ampak da so na to vplivale tudi višje cene, ki so bile med letom odobrene delno pod vplivom splošne gospodarske inflacije, delno pa kot posledica naših prizadevanj. Upoštevati je pri tem treba, da smo med letom v proizvodnjo vključili tudi nove naprave — težko bločno progo valjarne in drugo 40-tonsko elektro obločno peč, kar je seveda prispevalo svoj delež k večji pro-

izvodnji in višji realizaciji. Začetni izračuni so sicer kazali, da bo ostanek dohodka mogoče znašal nekaj nad 2 milijardi S din. Ugotovljeni dohodek pa je zaradi nekaterih dodatnih stroškov, predvsem pa dodatnih obremenitev, ki so nastale meseca decembra, nekoliko nižji od pričakovanega. Na nižji rezultat so brez dvoma vplivali tudi stroški ob proslavi 350-letnice fužinarstva v Mežiški dolini. O izvozu, je bilo rečeno, je vedno precej razprav, različna pa so o tem tudi mnenja in stališča. Izvoz nam je gotovo potreben in ga bo treba obdržati, vendar mora biti ta za nas poslovno in dohodkovno zanimiv, kar pomeni, da bo potrebna večja selekcija naročil, predvsem pa strukturalna sprememba. Posebej bi po mnenju diskutantov morali spregovoriti o naših zalogah, predvsem kot pomembnem činitelju zaloga materiala razreda 3, ki nam vežejo znatna obratna sredstva. Po podatkih so se nam zaloge tega materiala lani povečale za 37 %. Ne bi mogli trditi, da si na tem področju nismo prizadevali in da niso bili doseženi določeni rezultati, vendar so zaloge tega materiala še kljub temu previsoke. Na seji poslovnega odbora, je bilo rečeno, je bilo precej govora o kvalitetni proizvodnji jekla. Verjetno bo prav, da temu vprašanju poslovni odbor v sodelovanju s prizadetimi strokovnimi delavci tehniškega in komercialnega sektorja posveti posebno razpravo. Če bo ugotovljeno, da lahko naredimo več kvalitetnega jekla in če smo ga sposobni tudi prodati, potem bo treba naše napore in proizvodnjo v tej smeri preusmeriti. Samo pavšalne ugotovitve na tem področju nas kvečjemu lahko zavedejo. Treba bo zato ugotoviti, kaj smo glede na razpoložljive kapacitete sposobni narediti, kaj od tega lahko izvozimo in kaj lahko prodamo na domačem tržišču.

Delavski svet je nato nadaljeval razpravo o predlogu razdelitve ostanka dohodka in razdelitve sredstev sklada skupne porabe.

Pri predlogu pravilnika o izplačevanju nadomestil OD za prvih 30 dni nesposobnosti za delo zaradi bolezni je bilo rečeno, da je predlog pripravljen v sporazumu z

Kompozicija

Foto: Broman

vsemi tremi železarnami, kar pomeni, da naj bi pravilnik v enakem besedilu ter enakih pravicah in dolžnostih veljal v vseh treh organizacijah združenega dela. Bistvo novega pravilnika je v tem, da se v vseh primerih povečuje višina nadomestila OD v primeru bolezni. Spremembe med sedaj veljavnim in novim predlogom pravilnika so predvsem v tem,

— da gredo nadomestila OD v primerih nege bolnega družinskega člana v breme zavoda za socialno zavarovanje in ne več v naše breme,

— da se zaposlenim, ki še nimajo zahtevane predzavarovalne dobe, višina nadomestila zviša od sedanjih 50 oziroma 60 na 70 %,

— da so odpravljene omejitve pri izplačilu nadomestila, ki so doslej veljale za prvih 7 dni bolezni,

— da je povišana višina nadomestila za primere nezgode na poti na delo in z dela, če nezgoda ni bila ugotovljena od organov prometne milice ali z verodostojnimi pričami, od sedanjih 60 na 80 oziroma 70 % nadomestila,

— da je odpravljena omejitev zmanjšanja nadomestila OD za čas zdravljenja v bolnišnici ali drugih specializiranih zavodih. Do sedaj se je nadomestilo od prvega dne bivanja v takih zavodih zmanjšalo za 40 % oziroma 20 %, zdaj pa se zmanjša šele od 31. dne dalje.

— Odpravljena je določba, da zaposleni, če v času bolezni krši bolniški red, izgubi pravico do nadomestila OD. Po sedanjem predlogu se kršitve bolniškega reda štejejo za hujšo kršitev delovnih dolžnosti.

Končno je moral delavski svet odločiti še o predlogih komisije za ugotavljanje kršitev delovnih dolžnosti in izrekanje ukrepov, da naj bi se zaradi ugotovljene hujše kršitve delovnih dolžnosti izključilo iz tovarne Stanislava Kapla, Dominika Šnabla in Karla Krevha.

Po pojasnilu posameznih predlogov in v razpravi izraženih mnenjih in stališčih je delavski svet sprejel naslednje s k l e p e :

1. Potrdi se zaključni račun počitniškega doma v Portorožu za leto 1970 in odo-

bri, da se ostanek dohodka v znesku 62.480,92 din prenese na poslovni sklad doma.

Pooblasti se odbor za splošne zadeve, da odloči, za katere namene in potrebe počitniškega doma se bo ugotovljeni ostanek dohodka v letošnjem letu uporabil.

2. Potrdi se zaključni račun železarne za leto 1970 in odobri, da se od ugotovljenega ostanka dohodka 11.906.441,43 din nameni za obratna sredstva, 6 milijonov din pa za sklad skupne porabe.

Poslovni odbor mora na eni od naslednjih sej, na katero je treba povabiti prizadete strokovne delavce iz tehniškega in komercialnega sektorja, obravnavati problematiko kvalitetne proizvodnje jekla, predvsem pa razmerja med kvalitetnimi in visoko legiranimi jekli. Z ugotovitvami, predlogi in zaključki, ki jih bo sprejel, mora na naslednjem zasedanju seznaniti delavski svet.

3. Potrdi se razdelitev sredstev sklada skupne porabe za leto 1971 v znesku 11.986.509,48 din. Razdelitev sredstev se potrdi po postavkah, navedenih v predlogu.

4. Potrdi se pravilnik o izplačevanju nadomestil OD za prvih 30 dni nesposobnosti za delo zaradi bolezni. Pravilnik začne veljati z dnem, ko ga sprejme DS, uporabljati pa se prične prvega dne naslednjega meseca.

Z dnem, ko se prične uporabljati ta pravilnik, preneha veljati pravilnik o izplačevanju nadomestil OD za prvih 30 dni nezmožnosti za delo zaradi bolezni, ki ga je sprejel DS na zasedanju 27. februarja 1967.

5. Z 29 glasovi za, 7 glasovi proti in 2 neveljavnima glasovoma se odloči, da se tov. Stanislav Kapel zaradi hujše kršitve delovne dolžnosti izključi iz naše tovarne.

6. Predlog, da se zaradi hujše kršitve delovnih dolžnosti izključita iz tovarne Karel Krevh in Dominik Šnabl, je v smislu 64. člena pravilnika o odgovornosti delavcev na delu v železarni Ravne treba vrniti komisiji za ugotavljanje kršitev delovnih dolžnosti in izrekanje ukrepov z nalogo, da ob upoštevanju stopnje kršitve delovne dolžnosti izreče primerni vzgojni ukrep.

-et

Nekatera stališča in naloge sindikatov ob devalvaciji dinarja

Predsedstvo republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije je na izredni seji 27. januarja 1971 razpravljalo o aktualnih vprašanjih v zvezi z devalvacijo. Predsedstvo je ugotovilo, da je devalvacija glede na čas in obseg izvršeno dejstvo, in se je zato opredeljevalo do nekaterih problemov in nalog, ki nas čakajo v prihodnjem obdobju.

Iz gradiva ZIS, ki nam je na razpolago, sklepamo, da so vse priprave k temu izjemno pomembnemu ukrepu bolj osredotočene na to, da bi vzpostavili že dalj časa porušeno ravnovesje in realnejši odnos jugoslovanskega gospodarstva navzven, da pa je očitno premalo kazalcev predvidevanj in ocen o tem, kakšne posledice bo imela devalvacija na notranje razmere, zlasti na socialne odnose in standard. Zato čutimo potrebo, da se ekonomske in politične sile v Jugoslaviji zlasti v republikah bolj organizirajo, da bi z ustrezno po-

litiko lahko uspešno in racionalno razreševale zaostritve, ki bodo nastale, če nočemo že od vsega začetka devalvirati devalvacije in se odreči pozitivnim učinkom, ki jih hočemo z njo doseči.

Največ socialnih in političnih pretresov, ki bodo neizogibni, pričakujemo v industrijskih središčih, še zlasti, če je njihova industrija tehnološko vezana na uvoz reprodukcijskega materiala.

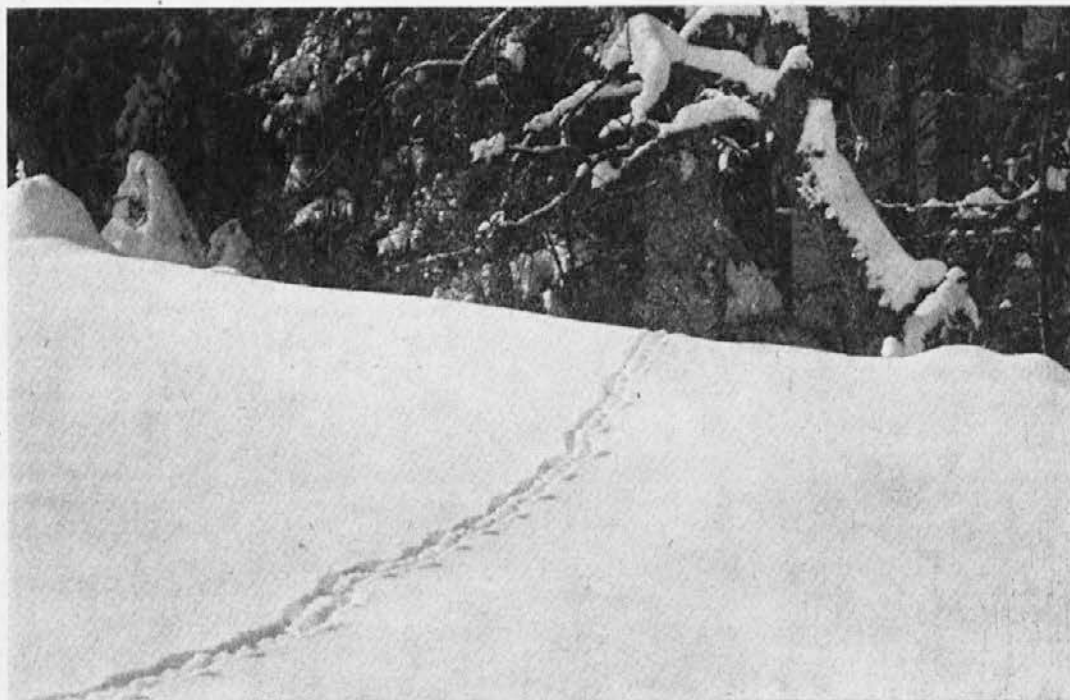
Podobno velja za tiste delovne organizacije, ki zaostajajo za poprečno produktivnostjo dela, če upoštevamo, da svoje nižje produktivnosti ne bi smele kompenzirati s povečanjem cen.

Vse pozitivne učinke devalvacije lahko kaj hitro razvrzujemo, če ne bomo pospešili uresničevanja tudi drugih ukrepov stabilizacije. Sem spada potreba, da čimprej izoblikujemo in uveljavimo nov ekonomski in politični sistem, ki mora opredeliti več pristojnosti, pravic, dolžnosti in odgovornosti združenemu delu. To pa vključuje tudi drugačno vlogo in mesto republik in občin v samoupravljanju združenega dela in pri načrtovanju ekonomske politike. Večja disperzija pristojnosti in odgovornosti za družbeni in gospodarski razvoj, suverenost samoupravljalcev in nacionalnih skupnosti — to je lahko pot, ki bo zagotovila večje učinke in najracionalnejše rešitve.

Po kanalih federacije — s koncentriranimi pristojnostmi v njenih organih — smo že poskušali izvesti reformo. Znano je, da nismo povsem uspeli. Zato je tokrat uspeh gospodarske stabilizacije in reforme sploh življenjsko vezan in odvisen od tega, kako hitro in koliko dosledno bomo izvajali družbeno reformo v smeri oblikovanja polne veljave samoupravnih subjektov, občin in republik, ki naj zanjejo uspeh svojega dela, nosijo pa naj tudi tveganja neuspešnega poslovanja.

Nekaj dni po devalvaciji je predsedstvo republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije lahko spoznalo in ocenilo zlasti te posledice in njene vplive na socialnem področju:

1. Devalvacija pomeni prenos bremena nekega temeljnega neravnovesja v gospodarskem življenju (deficit plačilne bilance, visoka stopnja inflacije, nepokriti notranji dolгови) na vse vrste potrošnje: investicijsko, osebno in splošno. Vprašanje gospodarske in dru-

Samotna smučina

Foto: Broman

Ob dnevu žena

Mamica, vse najboljše za dan žena!

Našega odnosa do žena ni mogoče ločiti od odnosa do starih ljudi, invalidov ali otrok, ne od odnosa do domovine, materinščine in praznikov, ne od odnosa do ustvarjalnega dela. Odnos do žena je torej stvar srčne kulture, stvar splošne morale, te zbirke pisanih in nepisanih navodil za življenje, ki naj bo urejeno tako, da nihče na svoji poti ne bi gazil po sočloveku.

itd., ki bi bili ob nediferenciranem delovanju posledic devalvacije socialno ogroženi.

Predsedstvo republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije je zadolžilo komisijo za življenjske in delovne pogoje in komisijo za ekonomske odnose in ekonomsko politiko, da pripravita podrobnejšo analizo ekonomskih učinkov devalvacije in sprememb ter program ekonomsko-socialnih ukrepov, za katere se bodo zavzemali sindikalni organi in organizacije.

6. Delno je porast življenjskih stroškov mogoče kompenzirati z vzporednim naraščanjem osebnih dohodkov. Menimo, da je načelno mogoče zagovarjati zahtevo, da nominalni osebni dohodki rastejo vzporedno z naraščanjem življenjskih stroškov, vendar tako, da je naraščanje realnih osebnih dohodkov, vsaj v prvem stabilizacijskem obdobju manjše od naraščanja produktivnosti dela. Seveda velja to za gospodarstvo kot celoto.

V primeru neobvladane in neorganizirane rasti cen pa bodo sindikati nujno v položaju, da se bodo zavzemali za temu ustrezen porast osebnih dohodkov.

Za preprečevanje ekscesov, ki izvirajo iz monopolnega položaja nekaterih panog in delovnih organizacij in iz drugih posebnih možnosti gospodarjenja, so družbeni in samoupravni dogovori zelo pomembni, saj se sicer ne bomo mogli izogniti ne le začasnemu marveč tudi trajnejšemu zakonskega urejevanja tega tako pomembnega vprašanja.

7. Pri zaščiti delavcev z najnižjimi osebnimi dohodki je treba vztrajati na zagotavljanju minimuma, čigar višino je treba realneje oceniti. Kot je znano, smo se na junijski konferenci zavzeli, naj najnižji osebni dohodki ne bodo manjši od 800 dinarjev. Ta spodnja meja že danes postaja prenizka zlasti še zato, ker jo instrumenti socialne politike ne podpirajo v zadostni meri (npr. otroški dodatki oziroma sploh otroško varstvo, še vedno nediferencirano subvencioniranje stanarin).

Čeprav nosi taka politika osebnih ohodkov nevarnosti težnje zmanjševati upravičene razpone, je v taki situaciji kot začasna in prehodna najbrž nujna. Seveda pa je treba v tem

Če smo se znašli v gospodarski krizi in zaenkrat še ni dozorel čas, da bi ugotovili, koliko jo je zakrivila tudi kriza naše morale, pa lahko vendarle trdimo vsaj eno:

kdor prekrši toliko lepih gesel o gradnji boljših odnosov med ljudmi in toliko lepih rekov, kot smo jih mi, ta je prav gotovo kršil ali še krši tudi spoštovanje žena. Zato je z našim odnosom do žena enako kot s spoštovanjem vseh drugih spoštovanja vrednih stvari — prepogosto govorimo eno, delamo pa drugo.

Pri tem pa niti pomisliti ne smemo, kaj bi se zgodilo, če bi npr. po osmih urah dela na dan prenehale paziti otroke vse stare mame, bi odložile kuhalnice in likalnice vse gospodinje, odšle na rekreacijo vse matere. Pa tega niti ne bi smeli imenovati stavko, saj bi bil osemurni delavnik za njimi. Raje ne opisujemo naprej posledic, ki bi bile neizbežne, če bi kdaj vse ženske pri nas naenkrat hotele zares postati enakopravne.

To pa pomeni, da bomo samo ponovili prastaro resnico, da enakopravnosti še niso dosegli in je prav gotovo še dolgo ne bodo. Če pa je to res in se te resnice zavedamo, tedaj je premalo enkrat na leto — ob 8. marcu — kupiti šopek rož in izreči šablonsko čestitko. Treba bi bilo večkrat v letu, da ne rečemo vsak dan, videti v ženah ljudi, jih spoštovati in jim pomagati.

Če pa bo tako, bo vsak 8. marec prijetnejši in lepši od prejšnjega.

najti pravo mero, saj sicer lahko prav takšna politika prispeva k nadaljnjemu odhajanju kvalificiranih strokovnih delavcev v tujino.

8. Predsedstvo republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije je na podlagi opozoril iz osnovnih organizacij izvršnemu svetu skupščine SR Slovenije predložilo osnutek zakona o začasnem dovoljevanju za izjemno povečanje osebnih dohodkov, da na podlagi 3. člena zveznega zakona o začasnih ukrepih pri omejevanju rasti osebnih dohodkov predlaga skupščini SR Slovenije, naj po hitrem postopku sprejme republiški zakon; ta naj bi v ekonomsko upravičenih primerih pooblastil izvršni svet, da bi lahko dovolil tudi višjo rast kot 11 odst. To pooblastilo, ki naj bi bilo uporabljeno v resnično izjemnih primerih, je po našem predlogu vezano na vsakokratno soglasje vseh treh partnerjev, ki so določeni kot podpisniki družbenega dogovora o usmerjanju delitve dohodka, torej na soglasje sindikata in gospodarske zbornice. Tak predlog smo poslali izvršnemu svetu skupščine SR Slovenije in pričakujemo, da bo v najkrajšem času sprožil postopek za sprejem.

9. Opozarjamo, da bo imela devalvacija tudi pozitivne učinke, ki bodo nastali zaradi ugodnejšega položaja izvoznikov; to bo deloma tudi kompenziralo našete negativne učinke. Ob tem pa kaže opozoriti, da lahko tudi pospešen izvoz nekaterih, na domačem trgu deficitnih artiklov poveča blagovno nepokrita povpraševanja, kot bi se to lahko zgodilo npr. pri izvozu mesa, če bi njegova proizvodnja prepočasi naraščala.

Nekatere delovne organizacije — zlasti izvozniki — bodo zaradi realnejšega tečaja dinarja prišle v ugodnejši položaj. Ta položaj, izražen v povečanem dohodku, je treba izkoristiti za proizvodno ekspanzijo. Prav ti naj s podporo naše ekonomske politike postanejo pomembni nosilci preusmerjanja blagovne proizvodnje in spreminjanja tehnologije tudi pri tistih, ki se bodo znašli v težavah. Od njih pričakujemo nova delovna mesta, ki naj omilijo položaj v tistih delovnih organizacijah, ki bodo postopno prisiljene preusmeriti

žbene politike ter njenih instrumentov pa je, kako to breme razporediti in kakšne rezerve imamo, da ne bi že čez kratek čas imeli ponovnega neravnostja, seveda na višji ravni.

Porast cen, ki sledi postopoma vsaki devalvaciji, se namreč kaže na vseh oblikah potrošnje. Pozitivni učinek devalvacije je odvisen zlasti od večje družbene produktivnosti dela, ki jo moramo spodbujati na vseh ravneh.

2. Posledice razvrednotenja dinarja bodo vsekakor vidne tudi na osebni potrošnji in standardu prebivalstva. Porasle bodo cene uvoznega blaga, predvsem repromateriala, ki ga v veliki meri uvažamo; pa tudi nekaterim uvoznim živilskim pridelkom. V kasnejšem obdobju se bo to primarno povečanje cen nujno kazalo na vseh stopnjah nadaljnje predelave, posredno pa tudi na cenah najrazličnejših storitev.

Predsedstvo meni, da imajo družbeni organi na vseh ravneh, ki bodo odločali o ekonomski politiki (zlasti o politiki cen) v bližnjem obdobju, izredne odgovornosti. Gre za odločitve, s kakšnim tempom, obsegom in na podlagi kakšnih analiz se bodo odločali za usklajevanje cen. Še zlasti pričakujemo polno odgovornost pri spremembah cen proizvodov in storitev, ki z verižno reakcijo povzročajo splošno naraščanje cen, in na cene tistih proizvodov, katerih občutno in naglo povečanje bi neposredno ogrozilo življenjski standard do take mere, da bi se zaostri socialni konflikti. Preračunana in jasno začrtana politika na tem področju cen nas lahko obvaruje sicer možnih socialnih in političnih zaostritev, ki bi jim kasneje morali popuščati na škodo stabilizacije.

Menimo, da mora biti odnos do premikov cen zadržan in diferenciran čim dlje je mogoče. Če bodo s tem v zvezi na področju cen potrebni trenutni in kratkotrajni administrativni ukrepi, jih bomo podprli. Izhajajoč iz tega, ocenjujemo že najavljene podražitve neposredno po devalvaciji za elektriko, gorivo in prometne storitve kot neprimerne.

3. Lahko pričakujemo, da bodo nekatere delovne organizacije poskušale izboljšati svoj položaj zlasti s takojšnjim povišanjem cen svojih proizvodov in storitev — pod »firmo« tako imenovanega usklajevanja. Prav zato je zadrževanje porasta cen lahko učinkovita »prisila«, da delovne organizacije osredotočijo svoja prizadevanja na druga, trajnejša področja, ki jim lahko zagotovijo večji dohodek. To se pravi, da morajo pogledati, kaj je z njihovo produktivnostjo, organizacijo dela, izkoriščanjem kapacitet, skratka, kaj lahko storijo za racionalnejše gospodarjenje. Zavedamo se, da je to mnogo težje, je pa prav takšna usmeritev zanesljiva pot k stabilizaciji. Samo računsko usklajevanje cen nam v zelo kratkem času lahko razvrednoti vse pozitivne učinke devalvacije.

4. V sintetičnem gradivu ZIS se omenja potreba, da se mora zlasti v prvem obdobju po devalvaciji zadrževati porast cen nekaterih osnovnih in za življenjski standard pomembnih proizvodov (kmetijskih, živilskih). Pri tem lahko samo ponovimo že znano stališče sindikatov Slovenije, da je treba zaradi zaščite minimalne življenjske ravni preprečevati prehitro naraščanje cen osnovnih proizvodov za zadovoljevanje življenjskih potreb, proizvajalcem teh proizvodov pa razliko v ceni nadomestiti.

5. O vprašanju sredstev za to nadomestilo doslej ni bil govor, tudi v gradivu ZIS ne. Sodimo, da emisija ne pride v poštev, če ne bomo razvrednotili pozitivnih učinkov devalvacije. Zato je treba ta sredstva najti med obstoječimi ali pa z najemanjem tujih kreditov oziroma s prolongacijo obveznosti, ki iz nje izhajajo. Znano je, da smo se ob devalvaciji leta 1965 v znatni meri oklenili te možnosti.

Nadaljnja možnost je preporazdelitev obstoječih notranjih sredstev. To lahko dosežemo z raznimi ukrepi ekonomske politike, kot npr. z zmanjševanjem stroškov za družbeno režijo (splošno potrošnje, predvsem upravo, ob konceptu vseljudske obrambe za vojsko itd.) izkoriščanjem proračunskih presežkov, z večjim obdavljenjem luksuznega blaga, s carinsko politiko, z ukrepi kreditno-monetarne politike itd. Te možnosti bodo pristojni organi morali nemudoma preučiti in ustrezno ukrepati.

V interesu življenjske ravni delavcev z nizkimi osebnimi dohodki so potrebni ukrepi, ki bi delovali diferencirano. To velja tudi za upokojenca, študente, socialne podpirance

in opuščati dosedanjo nerentabilno proizvodnjo.

Predlagamo, da zaradi različnih ocen o posledicah in učinkih obveznih depozitov za uvoz blaga ustrezne službe republiške uprave pripravijo analizo učinka tega ukrepa. Takšna analiza nam bi omogočila tudi diferencirane administrativne ukrepe v primerih, ko so delovne organizacije depozite ob pričakovani devalvaciji špekulativno uporabile na škodo drugih.

10. Ob devalvaciji leta 1965 smo opravili revalorizacijo hranilnih vlog tako, da smo jo pokrili v glavnem iz emisije; to je vplivalo inflacijsko na gospodarski razvoj. Tega ne smemo ponoviti in je sredstva za to treba poiskati drugod. Mnenja smo, da je revalorizacija hranilnih vlog nujna, če nočemo zavreti varčevanja. Še zlasti je to pomembno za stanovanjsko varčevanje.

Predsedstvo se zavzema, da ob devalvaciji dinarja in revalorizaciji hranilnih vlog revaloriziramo tudi vse vrste najetih kreditov občanov. Ne prepričujejo nas razlogi, po kate-

rih tega iz pravnih zadržkov ne bi bilo mogoče sprejeti.

11. Posebna oblika omiljevanja težav na področju življenjskega standarda je skupna potrošnja. Tu je treba povečati diferencirano benificiranje na raznih področjih, zlasti pri pokojninah, socialnih podporah, zdravstvu itd. Glede na to je potrebno, da tudi drugi dejavniki pripravijo programe.

Pred nami je zahtevna politična in ekonomska naloga, da v stabilizaciji uspemo. Devalvacijo razumemo kot enega od poglavitnih ukrepov na tej poti. Ker je politično razpoloženje danes manj ugodno, kot je bilo leta 1965, terja to toliko bolj premišljeno angažiranje vseh dejavnikov, tudi sindikatov.

Zato predsedstvo republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije predlaga, da skupščina SR Slovenije, gospodarska zbornica SR Slovenije in družbenopolitične organizacije uskladijo svoj odnos in akcije zlasti na področju politike cen, osebnih dohodkov in drugih ekonomsko-socialnih ukrepov.

21. MAREC — DAN INVALIDOV

Svetovno združenje invalidskih organizacij FIMITC je tretjo nedeljo v marcu (letos 21. marec) razglasilo za praznik invalidov vsega sveta. Člani tega združenja smo tudi invalidi iz Jugoslavije.

Praznovanje dneva invalidov nima manifestirnega obeležja, da bi obujali spomine na preteklost, temveč je naša pozornost usmerjena v sedanost in ne preveč rožnato prihodnost. Na ta dan poleg raznih prireditvev ter prek sredstev javnega obveščanja želimo opozoriti javnost na vedno večji porast invalidnosti, ki že postaja družbeni problem.

Z našimi precej humanimi normativnimi akti se teoretično nudi invalidni osebi vsa pozornost. Ko pa delavec iz kakršnih koli vzrokov postane telesno prizadet in se sreča z izvajalci normativnih aktov, običajno vsa humanost zbledi. To dejstvo lahko podkrepim s konkretnimi primeri: težave, ki jih ima oseba ob nastanku invalidnosti v prometnih nesrečah, razne bolezni — paraplegija, živčno mišična bolezen, tudi stavbe javnih ustanov in stanovanjske hiše so večina grajene tako, da so težko ali pa sploh nedostopne invalidom na vozičkih, z nožnimi protezami in onemoglim starejšim ljudem.

Hiter napredek znanosti človeka vedno bolj osvobaja fizičnega dela, vzporedno se pa pojavlja vedno več telesnih okvar s trajnimi posledicami, to pa zato, ker se človek — delavec ne upošteva kot največja dragocenost, ampak je vse drugo pomembnejše — čas, tone, denar. Časniki, radio in televizija nas obveščajo o vedno hujših prometnih nesrečah, v gospodarskih organizacijah je vedno več delovnih nezgod, večina s telesnimi okvarami. Časniki nam sporočajo, koliko je izgubljenih delovnih ur zaradi nesreč. Skladi socialnega zavarovanja so zelo obremenjeni z izdatki za zdravljenje — zopet denar. Zelo malo pa vemo (kaj nam mar) v kakšnih socialnih razmerah živi delavec, ki je iz kakršnihkoli razlogov postal telesno manj sposoben za pridobivanje potrebnih dobrin.

Pristojni organi ali osebe, ki odločajo o eksistenci invalida, imajo takrat mačevski odnos do sodelavca. Veliko je primerov, da se mora telesno prizadeta oseba celo s sodnim postopkom boriti za pravice.

Premalo se zavedamo, da je dvojna korist, če invalida vključimo v delovni proces. Pozablja se, da ima telesno prizadeta oseba, čeprav fizično omejene sposobnosti, veliko duševno moč, da si z lastnimi silami pridobiva sredstva za eksistenco. Predolgo bi bilo in za zdravega občana nezanimivo navajati konkretne težave, s kate-

Iz dela kolektivnih izvršilnih organov

Februar je v naši železarni mesec, v katerem največ razpravljamo in ugotavljamo rezultate poslovanja v preteklem letu. Temu vprašanju sta največji del razprave na svojih sejah posvetila tako poslovni odbor kakor tudi odbor za splošne zadeve. Na sejah je bil izoblikovan tudi predlog razdelitve sredstev sklada skupne porabe, o katerem je bil govor tudi na delavskem svetu.

Poslovni odbor je bil posebej seznanjen še s problemom, ki nastopa zaradi pomanjkanja delovnega orodja in privezovalnih sredstev v kovačnici in valjarni. Razprava je ugotovila, da nakazani problem iz različnih vzrokov nastopa tudi v drugih obratih. Ker organi upravljanja ne morejo reševati operativnih nalog s področja poslovanja, ker spadajo te na področje pristojnih strokovnih služb, je bilo zato sklenjeno, da se zadolži nabavni oddelek, da problem nabave delovnih orodij in privezovalnih sredstev takoj uredi. Določeno pa je tudi bilo, da je na problem in kritično stanje na tem področju treba opozoriti tehniškega direktorja z zadolžitvijo, da zadevo obravnavajo tudi na tehnični konferenci.

Od drugih zadev, ki so bile predmet razprave, so bili na sejah odborov sprejeti naslednji sk l e p i :

Na predloge posameznih sektorjev in služb so bila odobrena službena potovanja v inozemstvo, in sicer: *

— Antonu Godcu 7-dnevno službeno potovanje na Poljsko, kjer naj bi se v tovarni Polservice seznanil z uvedbo novega načina vlačanja nerjavnih in brzoreznejih jekel.

— Inž. Franju Mahorčiču 6-dnevno službeno potovanje v Francijo, kjer se bo udeležil kongresa o elektro pečeh.

rimi se spoprijemamo invalidi. V splošnem nastopa pri invalidnih osebah občutek manjvrednosti (večkrat upravičeno), osamljenost, nemoč, kljub zakonski zaščiti.

Invalidi si po svojih močeh sami pomagamo, zato se združujemo v razne organizacije po telesni prizadetosti. Tako deluje na območju štirih koroških občin medobčinsko društvo telesnih invalidov s sedežem na Ravnah, v vsaki občini pa podružnica. Član društva lahko postane vsaka telesno prizadeta oseba, ki sprejema statut društva. Namen društva je, da organizirano pomaga svojim članom pri reševanju socialnih problemov, pridobivanje statusa in zaposlovanja ter se zavzema za pravično izvajanje invalidske zakonodaje. V okviru društva v posameznih krajih organiziramo razne družbeno interesne oblike združevanja z namenom, da ne bi tonili v kompleks manjvrednosti in osamljenosti, temveč v obliki družbenega udejstvovanja krepili osebnost, zaupanje v lastno sposobnost. Ob dnevu invalidov bodo organizirana razna srečanja in športne prireditve, zato vabim vse telesne invalide, da se udeležijo teh prireditvev.

Vabim vse telesne invalide, da se vključijo v naše društvo in pripomorejo sebi in društvu ter posredno družbi k čim uspešnejšemu reševanju invalidske problematike.

Franc Leskošek

— Inž. Jožetu Rodiču 6-dnevno službeno potovanje v ČSSR, kjer se bo udeležil mednarodnega posvetovanja o kontroli kvalitete v kosovni in maloserijski proizvodnji.

— Antonu Potočniku 6-dnevno službeno potovanje v Romunijo v zvezi z reševanjem reklamacij industrijskih nožev.

— Inž. Jožetu Žuncu in inž. Vladimirju Macurju 20-dnevna strokovna praksa v Sovjetski zvezi. Razen stroškov bivanja v Sovjetski zvezi po 140 din na osebo bremenijo našo tovarno tudi stroški potovanja in izdatki za inozemske dnevnice za čas potovanja v Sovjetsko zvezo in povratek v domovino.

— V smislu člena 24 pravilnika o delitvi OD se je Majdi Pesjak, ki je bila postavljena na delovno mesto tajnice direktorja, od 1. marca 1971 dalje odredil deljeni delovni čas.

Potrjen je bil predlog APS in v tem sektorju zaposleni Heleni Burjak v smislu 11. tč. člena 39 pravilnika o delitvi OD bonificirana delovna doba za čas, potreben za prehod iz 1. v 2. skupino višje strokovnih delavcev. Prehod bo možen, potem ko bo imenovana izdelala in predložila strokovni elaborat.

— Ker imamo za študij metalurgije še proste štipendije, je bila štipendija za študij na tehnološki fakulteti v Zagrebu, oddelku v Sisku, odobrena s 1. februarjem 1971 Tomici Pavloviču, zdaj slušatelju 4. letnika.

— Slušateljem višjih šol, ki so bili letos v tovarni na obvezni šolski praksi, se je za opravljeno delo v času prakse odobrila nagrada v znesku 250 din.

— Potrjen je bil predlog komisije za kadre in delovna razmerja in odobreno, da v tovarni zaposlenemu Francu Strgarju za čas, ko bo obiskoval delovodsko šolo elektro stroke, nudimo ugodnosti za čas študija v višini, določeni s pravilnikom o strokovnem izobraževanju in štipendiranju.

— Odbor se je strinjal, da izda naša tovarna soglasje, da se lahko na predvideni lokaciji za domom telesne kulture zgradi štiristezno kegljišče, ki bo funkcionalno povezano s prostori že obstoječega doma.

— Sklene se, da bo naša tovarna za proslavo 8. marca — dneva žena, za zaposlene delavke v tovarni prispevala za kritje stroškov proslave po 5 din za vsako zaposleno.

— Vloga zaposlenih, ki so končale višji administrativni tečaj pri delavski univerzi v Slov. Gradcu, da bi se jih pri napredovanju v strokovne skupine izenačilo z drugimi SS delavci, je bila odklonjena. Odbor meni, da pri sistemu nagrajevanja absolventov višjega administrativnega tečaja ni možno v celoti izenačiti s SS delavci.

Odbor za splošne zadeve je obravnaval še nekatere druge prošnje v zvezi z nudenjem ugodnosti v času izrednega študija in prošnje za finančno pomoč ter dotacije. O določitvah, ki so bile v zvezi s temi vlogami sprejete, so bili tako posamezniki kakor tudi društva in organizacije posebej pismeno obveščeni.

—et

Za kaj bomo porabili sredstva sklada skupne porabe?

Po sklepu delavskega sveta smo iz ugotovljenega ostanka dohodka letos namenili v sklad skupne porabe 6 milijonov din. V sklad skupne porabe pa se bodo izdvojila še sredstva iz naslova obresti, anuitet in kreditov in vročenih sredstev, vročena sredstva, ostanek iz lanskega leta in obvezni 4⁰/₀ stanovanjski prispevek iz naslova letošnjega leta, tako da bomo letos s sredstvi sklada skupne porabe razpolagali v višini 11,986.509,48 din. Precejšnje višino sredstev predstavljajo postavke, ki se jim ni moč izogniti in se nanašajo na obveznosti ali storitve, ki so bile že opravljene, pa doslej še niso bile plačane. Iz sklada skupne porabe krijemo tudi znesek, potreben za izplačilo konstantnega dela dodatka za letni dopust, izplačila štipendij in sredstva, namenjena za brezplačno letovanje članov naše delovne skupnosti. V znesku je upoštevana tudi postavka, namenjena za kreditiranje individualne gradnje stanovanj in izgradnjo stanovanjskega naselja na Javorniku. V načrtu so predvidena tudi sredstva za pripravo projektov in druge tehnične dokumentacije za gradnjo predvidenega strnjene naselja v Kotljah. Ker letos ponovno razpolagamo s skladom skupne porabe, predlog predvideva, da bi ponovno po 100 din na zaposlenega vplačali v sklad za družbeno dejavnost pri krajevni skupnosti na Ravnah.

Posamezni diskutanti so v razpravi ugotovili, da so predvidena določena sredstva za dograditev stanovanjskih hiš in ureditev okolice v Dobji vasi, da pa iz predloga ni razvidno, da bi se del sredstev izdvojilo za potrebe ureditve cestišč in okolice na Preškem in Navrškem vrhu. Taka ugotovitev je bila v razpravi potrjena, poudarjeno pa je bilo, da mora biti tovarna, kjer je izključno družbena gradnja, bolj prisotna s sredstvi, ki so potrebna tudi za komunalno ureditev, nekoliko manj pa verjetno tam, kjer je izključno zasebna gradnja stanovanjskih hiš. Ne gre za to, da komunalna ureditev na teh področjih ne bi bila potrebna in da bo zato potreben tudi del družbenih sredstev, vendar bodo morali lastniki stanovanjskih hiš za take potrebe prispevati sami del lastnih sredstev. Prednost pri financiranju iz sredstev komunalnega sklada naj bi letos imela Gramoz-

nica in gradnja vodovoda na relaciji Ravne—Kotlje. Znano je, da na Ravnah nastopa problem pitne vode in da sedanji izviri predvsem v sušnih mesecih ne krijejo vseh potreb. Situacija z dodatno gradnjo stanovanj pa se bo še poslabšala. Z zajetjem vode pod Uršljo in napeljavo vodovoda na Ravne pa bi ta problem zadovoljivo re-

— za anuitete in obresti od dolgoročnih posojil	1,449.608,50 din,
— za vročitev sredstev za kreditiranje 60 ⁰ / ₀ kupnine odkupa stanovanj na Čečovju	193.239,22 din,
— za plačilo ostanka kupne vrednosti stolpnice na Čečovju	423.440,00 din,
— za ostanek obveznosti za gradnjo 1. in 2. faze stanovanjskih hiš v Dobji vasi	799.291,25 din,
— za vročitev sredstev za 90 ⁰ / ₀ kreditiranje 5 hiš v Dobji vasi do razširjene 3. faze	399.769,91 din,
— za neplačane obveznosti pri ureditvi okolja v 1. in 2. fazi v Dobji vasi v letu 1970	331.229,20 din,
— za vročitev sredstev za kreditiranje 90 ⁰ / ₀ kupnine pri 1. in 2. fazi gradnje v Dobji vasi	14.935,31 din,
— za dodatek za konstantni del dodatka za letni dopust v letošnjem letu	1,000.000,00 din,
— za posojilo jugoslovanskim železnicam	250.000,00 din,
— za izplačilo štipendij v letu 1971	572.000,00 din,
— za brezplačno letovanje članov delovne skupnosti	14.000,00 din,
— za vročitev sredstev za kreditiranje indiv. gradnje	950.000,00 din,
— za 5 ⁰ / ₀ prispevek za energetiko na investicijska plačila, nastala v letu 1970	77.698,02 din,
— za davek od neinvestic. izdatkov za postavke 9., 12., 16. in 20. odstavka predloga	124.469,08 din,
— za izdatke za jubilate dela v letu 1970	171.113,50 din,
— za ureditev okolja v 2. fazi gradnje v Dobji vasi	296.000,00 din,
— za pomoč poplavljenecem v Radljah	13.149,00 din,
— za dokumentacijo, projekte, odmero zemljišča itd. za Kotlje	303.497,59 din,
— za ureditev asfalta pri študijski knjižnici Ravne	231.068,90 din,
— za sklad za družbeno dejavnost po 100 din na zaposlenega	372.000,00 din,
— za gradnjo stanovanj na Javorniku	4,000.000,00 din.

Zaradi pravilne informiranosti so k nekaterim postavkam potrebna verjetno dodatna pojasnila.

Leta 1969 je Združeno železniško transportno podjetje Ljubljana razpisalo notranje posojilo. Naš delavski svet se je odločil, da vpišemo 250.000,00 din posojila. Ker sklada skupne porabe za lansko leto nismo imeli, moramo znesek na podlagi že sprejete odločitve vplačati letos.

Lansko leto je določen predel Pohorja močno prizadelo neurje. Po sklepu naših samoupravnih organov smo kot pomoč poplavljenecem brezplačno prispevali določene

šili vsaj za nadaljnjih 20 do 30 let. Nekateri so zaradi nakazanih problemov bili mnenja, da bi se za potrebe ureditve cestišč in okolja na Preškem in Navrškem vrhu izdvojilo del sredstev, namenjenih za gradnjo stanovanj na Javorniku. Na take predloge je bilo pojasnjeno, da so predvidena sredstva vezana na vročitev pri banki, ki nam je po 10 mesecih vročitve pripravljena dodati 75⁰/₀ svojih sredstev. Na račun vročenih sredstev pa bi izvajalec gradbenih del na Javorniku pri banki v isti višini dobil začasni kredit. To je vsekakor priložnost, ki je ne bi smeli zamuditi, zato naj bi tudi postavka, namenjena za gradnjo na Javorniku, ostala neokrnjena. Gradnja družbenih stanovanj na Javorniku pa je potrebna, ker bomo le tako lahko rešili stanovanjski problem prebivalcev Pod gradom, predvsem tistih, ki stanujejo v stanovanjski hiši, ki je neposredno ob valjarni. Predlog za razdelitev sredstev sklada skupne porabe, je bilo rečeno, da je bil razen v strokovnih službah skrbno diskutiran tudi na obeh odborih, zato je bilo predlagano, da bi ga delavski svet brez sprememb posameznih postavk potrdil.

Po daljši razpravi, v kateri so bila izmenjana še nekatera stališča in mnenja, je delavski svet sklenil, da se v letošnjem letu razpoložljiva sredstva sklada skupne porabe v znesku 11,986.509,48 din izkoristijo tako:

no količino betonskega železa. Znesek, ki smo ga prispevali v obliki materiala, moramo letos pokriti iz sklada skupne porabe. Tudi račun za nabavo praktičnih daril za lanskoletne jubilate dela smo dobili v tovarno šele meseca januarja, zato moramo tudi te izdatke kriti letos iz razpoložljivih sredstev.

Razen sredstev, namenjenih za gradnjo stanovanj na Javorniku, bomo banki vročili tudi sredstva, namenjena za dolgoročno kreditiranje individualne gradnje stanovanj. Sredstva moramo pri banki sicer vročiti za dobo 10 mesecev, vendar je banka

Pnevmatični vrtalni stroji na lafetah

V zadnjem obdobju najbolj iskani pnevmatični proizvodi v svetu in tudi pri nas za potrebe kamnolomov, gradnje predorov in rudarstva

Težnja po čim večji rušilni moči pri miniranju posebno v kamnolomih in tudi v rudnikih je narekovala razvoj težkih pnevmatičnih strojev, s katerimi je možno vrtati izvrtine v kamnine premerov 80, 100, 150 pa tudi 200 mm in več. V take vrtnice je mogoče napolniti velike količine eksploziva, kar omogoča velike rušilne moči in učinek v primerjavi z lahкими vrtalnimi stroji je izredno velik.

Sodobni razvoj zahteva izdelavo težkih lafetnih vrtalnih strojev v dveh osnovnih variantah:

1. globinske vrtalne stroje (s kladivi RK-15, RK-26)

2. vrtalne stroje s težkimi udarno rotacijskimi kladivi.

Pri nas smo najprej pričeli izdelovati samo globinska udarna kladiva RK-15 in RK-26 za vrtanje izvrtin 85 in 105 mm, najprej za podjetje »Geotehnika« Zagreb, pozneje pa tudi za vsa druga podjetja v državi, ki so že imela takšne globinske vrtalne stroje. Na tej podlagi je nadaljnji razvoj narekoval, da smo pričeli s proizvodnjo kompletnih pnevmatičnih globinskih vrtalnih strojev, predvsem takih, ki bi ustrezali že osvojenim kladivom RK-15 in RK-26. Tako se je pričelo konstrukcijsko razvijanje in na tej podlagi proizvodnja globinskih vrtalnih strojev RGVN, kot je v dokončni izpopolnitvi razviden iz slike 1.

Seveda moram priznati, da smo imeli v začetku nekaj težav, posebno s pnevmatičnimi motorji in tudi drugimi sklopi, razumljivo, saj na tem področju nismo imeli nobenih izkušenj. Tega bi bilo občutno manj, če bi naše prototipe imeli možnost več časa preizkušati na raznih deloviščih. To delajo vse večje firme, ki se bavijo s proizvodnjo pnevmatičnih strojev in naprav, saj po izjavah preizkušajo tudi po kakšno leto na različnih deloviščih. Pri izdelavi prototipov bi bilo zelo potrebno imeti tudi razne merilne naprave, na podlagi katerih bi imeli možnost preizkušati različne karakteristike prototipov, kot npr. naprave za merjenje učinka, jakosti udarca, vrtilnega momenta itd. Seveda, če bi bili izpolnjeni navedeni pogoji, bi bilo poznejših proizvodnih zastojev in dopolnitev občutno manj.

Kljub nepopolnim pogojem dela pa smo z vztrajnim izpopolnjevanjem, mislim, da to sedaj lahko rečem, tudi uspeli, saj smo

individualnim graditeljem kredit z upoštevanjem svojih sredstev, ki jih doda, pripravljena nuditi in odobriti pred potekom tega roka, kar pomeni, da bodo individualni graditelji, ki jim bo kredit odobren, tega lahko uporabili, kakor hitro bo zadeva urejena v tovarni. Na vsa vročena sredstva banka prispeva 75 % odstotkov svojih sredstev. Na ta način bomo za kreditiranje individualne gradnje stanovanj imeli na razpolago letos 1.650.000,00 din, kar je doslej najvišji znesek, ki smo ga kdaj za te namene lahko izkoristili.

-et

takih kompletnih vrtalnih strojev izdelali in prodali že prek 100 v kamnolome po vsej državi, pa še vedno jih je premalo (nič ne ostane na zalogi).

Vendar nadaljnji razvoj terja čedalje večjo mehanizacijo tako na področju pnevmatičnih strojev, saj kar najraje delamo z najmanjšim fizičnim naporom tj. s popolno mehanizacijo. Tako je sledila naša nadaljnja razvojna pot k novi konstrukciji avtomatizirane lafete, kjer stabiliziranje stroja, dviganje lafete in nagibanje pod različnimi koti, pod katerimi želimo vrtati, ne bo vezano na fizični napor in veliko izgubo časa, ampak s hidravličnimi napravami. V bodoče bo potrebno le še prestavljati ročice na krmilnih ventilih in bo nastavitve opravljena hitro ter brez kakršnegakoli fizičnega napora.

Pa ne samo to! Nova konstrukcija lafete bo poleg vrtanja z globinskimi kladivi izvedena po želji tudi v drugi varianti z udarno rotacijskim kladivom težke izvedbe za velike vrtalne učinke (glej sliko 3). Nadaljnja mehanizacija, ki jo predvidevamo na tej lafeti, je vitel za izvlačenje drogrov in transportiranje celotnega stroja na strme in težko dostopne terene kamnolomov. Poleg tega so predvideni hidravlični stabilizatorji ter pnevmatični ključ za odvijanje vrtalnih drogrov.

Vsekakor bo variant v razmerju do stopnje mehanizacije več.

Kakšna razlika je med

1. globinskim vrtalnim sistemom (slika 2) in
2. udarno rotacijskim vrtalnim sistemom (slika 3)?

1. Pri globinskem vrtalnem sistemu potuje udarno kladivo z vrtalno krono neposredno v izvrtino, ki jo vrtamo v skalo, ter

za kladivom nastavljam vrtalno drogovo, ki služi za obračanje kladiva z vrtalno krono, izvajanje primarnega vrtalnega pritiska ter za izpihovanje ali izplakovanje navrtanih delcev.

Prednost navedenega sistema je v tem, da pri večjih globinah vrtanja učinek ne pade, slaba stran pa, da ne moremo uporabiti kladiv s povečanimi učinki, ker je velikost vezana na premer izvrtine.

2. Klasični udarno rotacijski sistem omogoča vrtanje posredno preko vrtalnih drogrov na vrtalno krono. Pri tem ostane kladivo stalno na lafeti ter nastavljam vrtalno drogovo v odnosu na globino vrtanja pred kladivom.

To pa ni ugodno pri vrtanju večjih globin, ker vsak nastavek zmanjšuje učinek zaradi povečane mase za nekaj procentov. Prednost pa je v tem, da je take stroje mogoče graditi večje jakosti, ker niso omejeni na premer izvrtine.

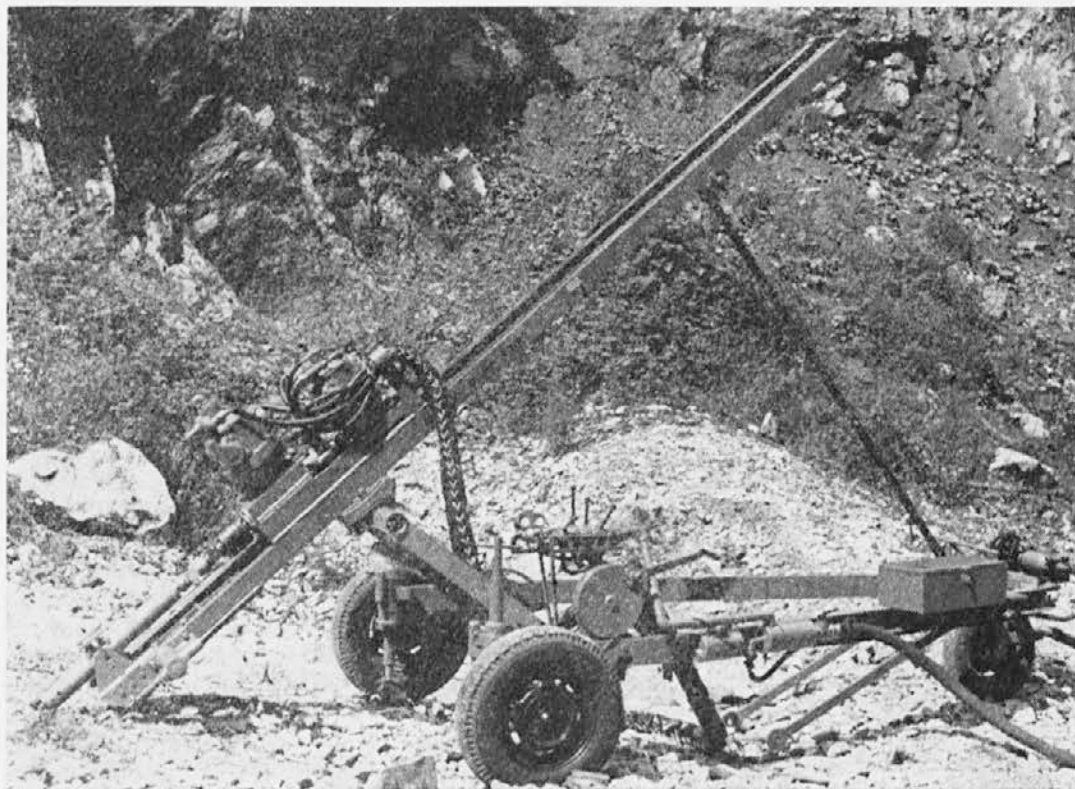
Če sumiramo, lahko zaključimo:

— globinski vrtalni stroji so posebej učinkoviti pri velikih globinah vrtanja, saj se celo lahko uporabijo pri globinah do in tudi nad 100 m. Seveda pa jih lahko uporabimo tudi pri manjših globinah, le da je učinek sorazmeren premeru kladiva.

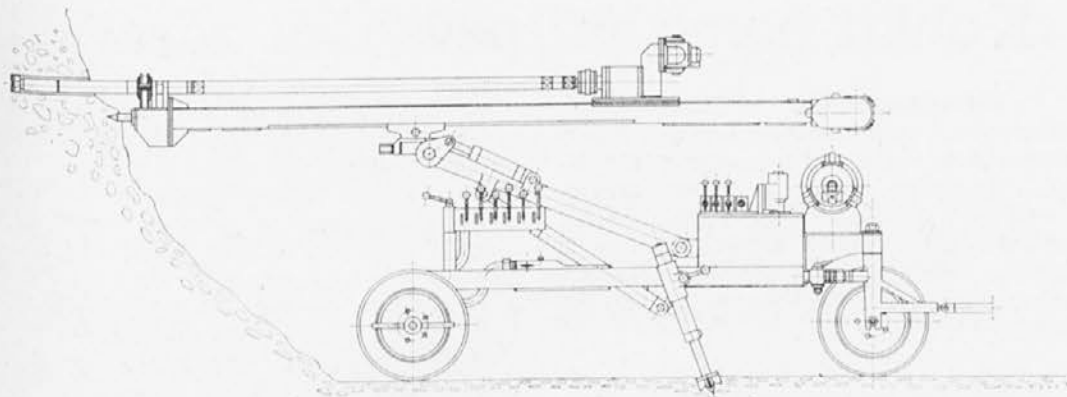
— Klasične udarno rotacijske stroje uporabljamo za velike učinke malih in srednjih globin (vrtin ca. 20 m). Seveda pa moramo imeti na voljo večje kompresorje.

Kakorkoli komu kaže potreba, na naših novih mehaniziranih izvedbah predvidevamo enostavno pre montažo stroja na sami lafeti, medtem ko ostane vodilo in pogon lafete s celotno napravo nespremenjen. Glede načina odstranjevanja navrtanih delcev iz vrtnice imamo tele izvedbe:

1. stroje za vrtanje z zračnim izpihovanjem delcev,
2. stroje za vrtanje z vodnim izplakovanjem,
3. rotacijske vrtalne naprave za vrtanje s spiralnimi drogovi in kronami (za mehke predele, zemljo in podobno).

Slika 1 — pnevmatični vrtalni stroj RGVN, proizvod Zelezarne Ravne za globoke vrtnice

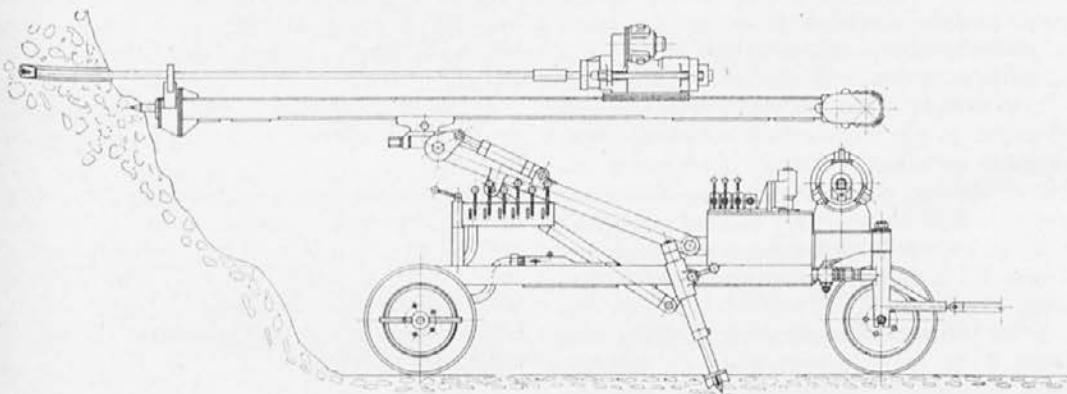
Slika 2 — pnevmatični vrtalni stroj za globoko vrtanje — kladivo RK-15 ali RK-26 v vrtini

Kako bomo standardizirali sestavne dele

Da na tem področju ne bomo zašli na izdelavo preveč raznovrstnih sklopov, bo treba predvsem misliti na standardizacijo tistih strojnih sklopov, ki jih bo možno prilagajati skoraj pri vseh enotah.

rov izvrtin 30 do 45 mm. Kolikor pa ima katero delovišče potrebo vrtati luknje večjega premera, lahko uporablja monoblok sveder s pilotno krono, s katerim se lahko vrta tudi premere 76 mm.

Takšni lafetni vrtalni stroji se predvsem uporabljajo v kamnolomih, pri gradnji

Slika 3 — pnevmatični vrtalni stroj s težkim udarno rotacijskim kladivom na lafeti

Prvenstveno bo verjetno potrebna standardizacija zračnih motorjev, prav tako pa tudi celotnih sklopov lafet v različnih dolžinah.

Do sedaj izdelujemo lafete za globinski vrtalni sistem v treh različnih dolžinah, kar predvsem narekuje dolžina vrtalnih drogov kot npr.:

- vrtalni drogov dolžine 1500 mm za kratke lafete,
- vrtalni drogov dolžine 2000 mm za srednje lafete,
- vrtalni drogov dolžine 3000 mm za velike (dolge) lafete.

Seveda pa po želji ne bo težko izdelovati lafete za eventualne druge dolžine vrtalnih drogov (nastavkov), saj se bo menjala le dolžina vodila lafete, medtem ko bodo ostali skoraj vsi drugi deli v tem sklopu nespremenjeni.

Lahki lafetni vrtalni stroji

Da bi zadovoljili potrebe tudi pri vrtanju manjših izvrtin z monoblok svedri ali večjih globin (do 10 m) s podaljšanimi vrtalnimi drogovi, smo izdelali tudi že nekaj prevoznih lafet RUTL 1800, kot je razvidna na sliki 4. Seveda pa imamo v tem okviru predvidene tudi še druge variante. Na teh lafetah uporabljamo naša vrtalna kladiva RK-21 in RK-28, ki jih v drugih primerih uporabljamo v sklopu s vrtalnimi oziroma podpornimi nogami.

Tako smo dopolnili vrzel na področju lahke vrtalne tehnike, tj. vrtanje preme-

cepijo veliki bloki marmorja ali granita, ki služijo za nadaljnjo predelavo.

Prednost uporabe teh lafet je v njeni univerzalnosti, saj jih lahko uporabljamo na vseh deloviščih, kjer želimo vrtanje mehanizirati, saj je možno z njimi vrtati skoraj v vseh položajih in nagibih brez kakršnegakoli fizičnega napora. Poleg navedenega pa je transport teh lafet zelo enostaven na samih deloviščih, prav tako pa tudi za transportiranje na večje razdalje pri povezavi z drugimi vozili.

Kakšne potrebe terja naš nadaljnji razvoj na področju težkih vrtalnih strojev?

Da bi se postopoma tehnično čim bolj približali večjim svetovnim proizvajalcem s področja pnevmatičnih strojev, bi morali vsekakor nadaljevati s še popolnejšo mehanizacijo težkih vrtalnih strojev. Mislim, da bomo z lafetami po slikah 2 in 3, za katere se nekateri sklopi že prototipno izdelujejo, dosegli precejšen korak naprej, saj bo sama lafeta tj. dviganje, nagibanje v smeri vrtanja itd., mehanizirano že do take stopnje, kot jo imajo drugi večji svetovni proizvajalci mehaniziranih lafet. Kar pa se tiče samega transportnega ustroja, zahtevajo nekatera delovišča proužnejše mehanizirane samohodne naprave raznih sistemov.

Če bomo v bodoče hoteli zadovoljiti zahtevnejše kupce vrtalnih strojev, npr. za potrebe gradnje predorov, gradnje cest, kamnolomov pa tudi rudnikov, bomo morali po potrebi predvideti možnost montaže ene ali več lafetnih enot na različne samohodne naprave.

Tako kaže nadaljnja potreba, da bomo morali postopoma razvijati še:

- a) vrtalne stroje kot samohodne enote na goseničarjih (slika 5),
- b) motorizirane eno- in večlafetne vrtalne stroje za gradnjo predorov pa tudi za dnevne kope (slika 6),
- c) vrtalne stroje na kamionih, traktorjih itd.

Slika 4 — lažji lafetni pnevmatični vrtalni stroj RUTL, proizvod Železarne Ravne

Koliko bomo prispevali za zdravje

Zaradi nejasnosti med delavci oziroma zavarovanci in nepoznavanja pravil o participaciji, ki veljajo od 1. januarja 1971 dalje, objavljamo sklep o prispevku zavarovanih oseb k stroškom posameznih oblik zdravstvenega varstva v celoti, kot ga je sprejela skupščina skupnosti zdravstvenega zavarovanja delavcev Ravne na Koroškem.

I.

Kadar zavarovane osebe uveljavljajo zdravstveno varstvo, prispevajo k stroškom za te oblike zdravstvenega varstva:

1. Za vsako izdano zdravilo, ki se izda zavarovani osebi na recept, 4 din.

Če je vrednost zdravila nižja od 4 din, plača zavarovana oseba celotni znesek vrednosti zdravila. Če je na en recept predpisanih več enot istega zdravila, plača zavarovana oseba enoten prispevek 4 din, ne glede na to, če je vrednost posameznega zdravila nižja od 4 din. Če pa je na enem receptu predpisanih več vrst zdravila, plača zavarovana oseba za vsako vrsto zdravila po 4 din.

Zavarovana oseba ne plača prispevka za zdravila, ki jih zagotavljajo obvezne oblike zdravstvenega varstva, določene z zakonom in za primere, kot posledice nesreč pri delu in poklicne bolezni ter zdravila, za katera je potrebna neposredna intervencija strokovnega zdravstvenega delavca (injekcije).

2. Za obisk zdravnika na bolnikovem domu 5 din za vsak prvi obisk pri isti bolezni (diagnozi), kadar se ta opravi na zahtevo zavarovane osebe. Prispevek se plača samo za en obisk ne glede na število članov gospodinjstva, katere je treba pri istem obisku pregledati.

Zavarovane osebe ne plačajo prispevka, kadar obisk zdravnika na bolnikovem domu zagotavljajo obvezne oblike zdravstvenega varstva in za primere, ki so posledice nesreč pri delu in obolenja za poklicne bolezni.

3. Za vsak prevoz z rešilnim vozilom v zdravstveni zavod oziroma iz zdravstvenega zavoda na bolnikov dom, ki ga odredi zdravnik oziroma ga naknadno odobri, 10 din.

Zavarovana oseba ne plača prispevka za prevoz v zdravstveni zavod, če gre za življenjsko nevarne poškodbe, za primere, ko obvezne oblike zdravstvenega varstva zagotavljajo prevoz, in primere nesreč pri delu in poklicnih boleznih, kolikor že niso zajete v prejšnjih primerih. Prispevka tudi ne plača za prevoze iz enega zdravstvenega zavoda v drug zdravstveni zavod.

4. Za medicinsko intervencijo ob prekinutvi nosečnosti 80 din. Prispevek ne plača mladina do 26. leta starosti, če je zavarovana v svojstvu družinskega člana, vajenke in učenke poklicnih šol s praktičnim poukom in zavarovane osebe, pri katerih je bila ugotovljena medicinska indikacija.

5. Za zobozdravstvene storitve (zobno nego, zobno protetiko, zobno protetična sredstva) prispevajo zavarovane osebe 25 odst. stroškov za te storitve:

a) za pregled zobovja, za zalivke (plombe), za poliranje starih zalivk, za odstranitev zobnega kamna in slikanje zob (RTG),

b) za vsa snemna (fiksna mostovna) protetična sredstva, vključno polplemenite kovine,

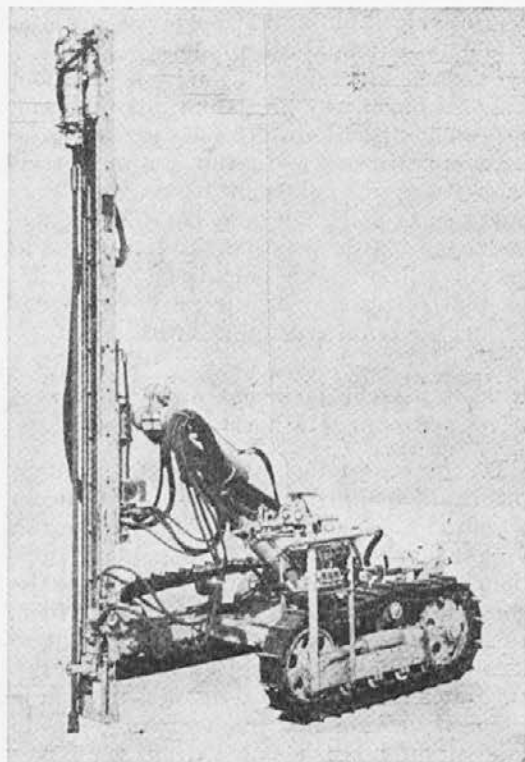
c) za vsa nesnemna protetična sredstva (zobne proteze);

č) za sredstva in posege v čeljustni ortopediji (ortodontska dela — uravnavanje zob), če zavarovana oseba ta pripomoček izgubi, uniči ali ga ne uporablja po navodilih zdravnika.

Prispevka ne plačajo zavarovane osebe, kadar jim to obliko varstva zagotavljajo obvezne oblike zdravstvenega varstva in nesreče pri delu in poklicna obolenja ter otroci in mladina do 26. leta starosti, če so zavarovani kot družinski člani, vajenci in učenci strokovnih šol s praktičnim poukom, kolikor niso zajeti že med obveznimi oblikami, razen pod č) točko.

6. Za ortopedske in druge pripomočke prispevajo zavarovane osebe:

a) za proteze, ortopedske aparate za zgornje oziroma spodnje ude (razen za terminalni podaljšek in umetno pest), kovinsko sandalo, invalidski voziček, lasuljo po 50 din;

Slika 5 — pnevmatični vrtalni stroj s prevozno napravo na gosenicah

To so samo v grobem obrisu prikazane bodoče potrebe, kakšne variante pa bodo še poleg navedenih, bo pokazala prihodnost.

Pogoji za uresničitev navedenih ciljev

Za lažjo uresničitev navedenih ciljev smatram, da bi postopoma le morali imeti vsaj en del manjšega prostora za delavnico prototipov z nekaj stroji in najnujnejšimi merilnimi napravami, da izdelava prototipa ne bi bila povsem prepuščena praktičnim rezultatom preizkusa po izdelavi prototipa.

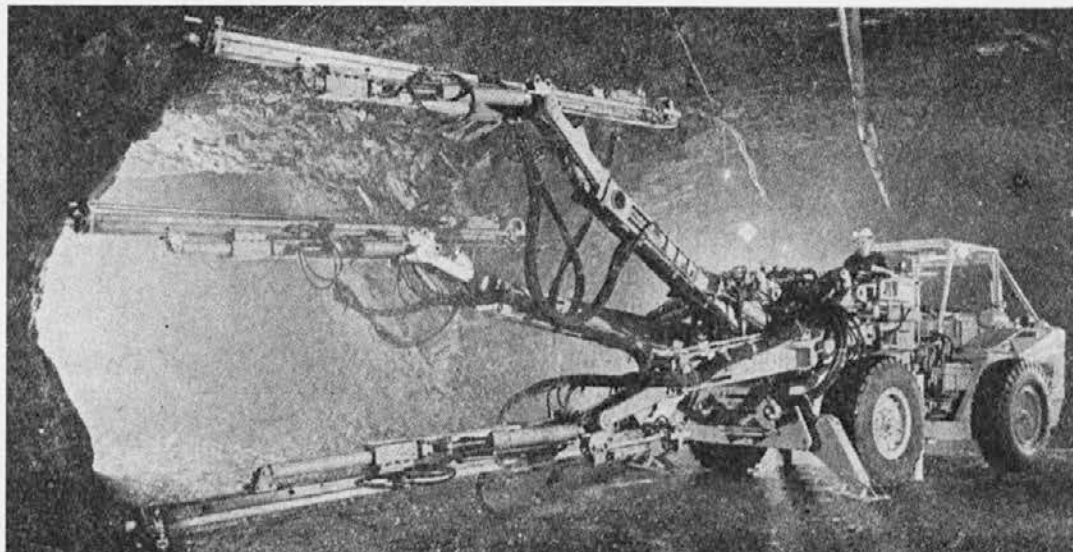
Tako kot sedaj izdelujemo prototipe, je uspeh preveč prepuščen praktičnim primerjavam z drugimi vzorci.

Sedaj se prototipi praktično izdelujejo na podlagi načrtov pogodbeno s posamezniki, včasih pri kakšnem kooperantu, v najboljšem primeru pa le v orodjarni. Tako pri izdelavi prototipa pride večkrat do praktičnega usklajevanja, če načrt ni točen, to pa ima za posledico, da se take napake povsem ne odpravijo in se prenašajo celo dalje v serijsko proizvodnjo, ko že izdelujemo večje število enakih predmetov.

Smatram, da je proizvodnja pnevmatičnih strojev zahtevno industrijsko področje ter bi mu morali posvetiti več pozornosti. Če želimo kot proizvajalci pnevmatičnega orodja, strojev in naprav kaj pomeniti, moramo za ta razvoj tudi kaj vložiti, ne pa da pričakujemo, da bodo dobri rezultati kar sami od sebe nastajali.

Kot sem navedel v grobem obrisu, je zahtevnega dela na tem področju veliko, dosti je bilo v tem obdobju že narejenega, vendar pa bo to področje treba obdelovati z večjim tempom in vztrajno, tako da bomo dohiteli tudi tiste svetovne proizvajalce pnevmatičnih strojev, ki so daleč pred nami. Vsekakor bo treba slediti novitetam, ki se bodo pojavljale, ter na tej podlagi iskati rešitve, ki bodo ustrezale za naša delovišča.

Štefan Ott

Slika 6 — pnevmatični vrtalni stroj s tremi lafetami za gradnjo predorov, kamnolomov itn.

b) za navadne čevlje k protezi ali za ortopedske čevlje do velikosti št. 35 po 40 din, za večje pa 70 din;

c) za usnjene rokavice, kilni pas, umetno dojko, berglje, navleko za krn po amputaciji in brizgalko za injekcije trojni znesek, ki je predpisan kot prispevek za zdravlila;

č) za vse vrste očesnih pripomočkov po 20 din;

d) za slušne pripomočke ter pripomočke za omogočanje glasnega govora 50 din.

Za zavarovane osebe, katerim je slušni pripomoček oziroma pripomoček za omogočanje glasnega govora potreben le kot socialni ne pa delovni stik, znaša prispevek 100 din.

Prispevka ne plačajo zavarovane osebe, kadar so jim ti pripomočki zagotovljeni kot obvezne oblike zdravstvenega varstva in za primere kot posledica nesreč pri delu in poklicnih boleznih.

Prispevka pod a) in c) do d) tudi ne plačajo otroci in mladina do 15. leta starosti oziroma do 26. leta, če so zavarovani kot družinski člani ter vajenci in učenci strokovnih šol s praktičnim poukom in osebe po dvojni in večstranski amputaciji udov nad zapestjem ali nad gležnjem in osebe, ki imajo paraplegijo, triplegijo ali tetraplegijo.

Za pripomočke, katerih nabavna cena je nižja od predpisanega prispevka, plačajo zavarovane osebe nabavno ceno.

7. Za intervencijo in zdravljenje z zastrupitvijo z alkoholom plačajo zavarovane osebe 50 odst. stroškov za prvih pet dni zdravljenja v stacionarnem zdravstvenem zavodu oziroma 50 odst. stroškov ambulantnega zdravljenja na bolnikovem domu za prvih pet dni.

Zavarovana oseba, ki se zdravi zaradi poškodbe ali bolezni, ki je v vzročni zvezi s pijanostjo, če je ob poškodbi ugotovljena vinjenost nad 0,5 promila, plača enak znesek, kot je določen v prejšnjem odstavku, razen zavarovana oseba, za katero je medicinsko ugotovljeno, da je kronični alkoholik.

Primeri po prejšnjem odstavku se ugotavljajo na podlagi pravnomočne kazenske sodbe ali pravnomočne upravno kazenske odločbe ali po postopku za ugotavljanje vinjenosti po ugotovitvi zdravstvenega zavoda, ki je nudil prvo pomoč.

8. Za neobvezno cepljenje 50 odst. stroškov cepljenja.

9. Za pregled pri zdravniku specialistu 5 din, za vsak prvi pregled ob isti bolezni (diagnozi).

Prispevka ne plačajo zavarovane osebe:

a) kadar jim to varstvo zagotavljajo obvezne oblike zdravstvenega varstva, ki so določene z zakonom in primeri kot posledica nesreče pri delu in poklicnih boleznih.

b) za obiske brez zdravniškega pregleda zgolj zaradi administrativnih storitev;

c) za preglede v specialističnih ambulantah, ki delajo na dispanzerski način;

č) za preglede v izvajanju medicinske rehabilitacije;

d) za preglede v zvezi z nosečnostjo in porodom, za nalezljive bolezni, rakastih obolenj, sladkornih boleznih, duševnih boleznih in epilepsije, mladini do 15. leta starosti oziroma do 26. leta starosti, če je zavarovana kot družinski člani ter vajenci in

učenci poklicnih in strokovnih šol s praktičnim poukom, kolikor že niso zajeti med obveznimi oblikami.

e) Za preglede hospitaliziranih oseb.

II.

Zavarovana oseba plača prispevek neposredno v zdravstvenem zavodu oziroma organizaciji, kjer uveljavi zdravstveno varstvo oziroma prejme pripomoček. Z zneskom prispevka po tem sklepu se

Otroški dodatek in pomoč za opremo otroka

Po zakonu o skupnostih otroškega varstva in o financiranju nekaterih oblik otroškega varstva v SR Sloveniji (Uradni list SRS, št. 46/70 z dne 30. decembra 1970) je nastala sprememba v višini cenovnih za leto 1971.

— 760 dinarjev mesečno na člana gospodinjstva, če gre za dohodek iz delovnega razmerja ali drug dohodek, razen če gre za dohodek iz kmetijske dejavnosti ali dohodek od samostojnega opravljanja obrtnih in drugih gospodarskih dejavnosti ter intelektualnih storitev.

— 137 dinarjev letno na člana gospodinjstva, če gre za dohodek iz kmetijske dejavnosti.

— 137 dinarjev mesečno na člana gospodinjstva, če gre za dohodek od samostojnega opravljanja obrtnih in drugih gospodarskih dejavnosti ter intelektualnih storitev.

Upravičencem in članom njihovega gospodinjstva, če imajo hkrati dohodek iz dveh ali več osnov iz prejšnjega odstavka, se cenzus skupnega dohodka ugotovi tako, da se dohodki iz prve alineje delijo s 7,6, iz druge oziroma tretje alineje pa z 1,37. Otroški dodatek gre upravičencu, če vsota z deljenjem dobljenih izidov (količnikov) ne presega 100.

Prav tako je v letu 1971 nastala sprememba v višini zneska otroškega dodatka, in sicer znaša mesečno:

— za enega otroka 70 dinarjev,

— za vsakega naslednjega pa po 95 dinarjev.

Zahtevek za otroški dodatek se vloži na obrazcu »Izjava v zvezi z ugotavljanjem upravičenosti do otroškega dodatka za leto 1971«. Na tem obrazcu vlagajo zahteve upravičenci, ki smatrajo, da imajo pravico do otroškega dodatka. Prav tako vlagajo zahtevek na tem obrazcu upravičenci, ki jim je bila v letu 1970 odrečena pravica do otroškega dodatka, pa so mnenja, da jim v letu 1971 dodatek pripada.

Upravičenci, ki prvič uveljavljajo pravico do otroškega dodatka ali pa po letu 1968 niso uveljavili pravice, morajo vložiti zahtevek na »Priglasnici za OD«.

Točno izpolnjeni izjavi morajo upravičenci priložiti dokazila o vseh dohodkih njihovega gospodinjstva za leto 1970, razen o dohodkih, o katerih imajo evidenco zavodi za socialno zavarovanje sami (pokojnine, nadomestila osebnega dohodka itd.).

Opozarjamo vse sodelavce — upravičence do otroškega dodatka, da kdor »izjave« v zvezi z ugotavljanjem upravičenosti do

zmanjša račun zdravstvenega zavoda ali organizacije, ki dobavlja pripomočke. Vendar mora biti znesek participacije prikazan v računu kot odbitna postavka.

Glede prispevka se uporabljajo določbe statuta in pravilnika o uveljavljanju zdravstvenega zavarovanja in drugi pravilniki skupnosti in predpisi zakona o zdravstvu.

Navedena določila so v uporabi od 1. januarja 1971 dalje.

F. K.

otroškega dodatka za leto 1971 ne bo izpolnil do vključno 16. marca 1971, ne bo prejel otroškega dodatka od 1. aprila 1971 dalje, ker se bo smatralo, da je že vsak sam izračunal višino osebnega dohodka na družinskega člana ter ugotovil, da presega predpisano višino cenzusa.

Nadalje je treba povedati, da se je spremenil z novim republiškim predpisom tudi način in višina izplačevanja denarne pomoči za opremo novorojenega otroka. Pravico do denarne pomoči po tem predpisu ima otrok, katerega mati ima stalno prebivališče oziroma katerega roditelj je stalno zaposlen na območju SR Slovenije. Denarna pomoč za opremo novorojenega otroka znaša 200 din. Pravica do denarne pomoči se uveljavlja na podlagi:

— potrdila o stopnji nosečnosti oziroma poročila o rojstvu otroka in dokazila o stalnem prebivališču matere, če ima ta stalno prebivališče na območju SR Slovenije;

— potrdila o stopnji nosečnosti oziroma poročila o rojstvu otroka in dokazila o zaposlitvi matere, če je ta stalno zaposlena na območju SR Slovenije, nima pa tu stalnega prebivališča;

— poročila o rojstvu otroka in dokazila o stalni zaposlitvi očeta, če ta uveljavlja denarno pomoč za otroka, katerega mati nima niti zaposlitve niti stalnega prebivališča na območju SR Slovenije.

Za ugotavljanje stalnega prebivališča oziroma stalne zaposlitve se bodo zavodi za socialno zavarovanje posluževali prvenstveno podatkov, s katerimi sami razpolagajo. Posebna pismena potrdila se bodo zahtevala le, če zavod nima zadevnih podatkov.

Zaradi boljše evidence o izplačilih denarne pomoči za opremo novorojenega otroka se pravica do denarne pomoči lahko uveljavlja le pri komunalnem zavodu oziroma podružnici, na območju katere ima mati stalno prebivališče. Če tega ni, je za presojo upravičenosti in izplačila pomoči pristojen zavod oziroma podružnica, na območju katere je upravičeni roditelj stalno zaposlen.

Za stalno zaposlitev se šteje sprejem na delo za nedoločen čas in s polnim delovnim časom oziroma s skrajšanim delovnim časom, do katerega ima delavec pravico po zakonu. Začasno nezaposleni roditelj lahko uveljavlja pravico do denarne pomoči za otroka, za katerega ne more uveljavljati te pravice otrokova mati, pri komunalnem zavodu, na območju katerega je zavod za

TEHNIČNE IZBOLJŠAVE

Obratovodja topilnice I. Vlado Rac, dipl. inž. metalurgije, je uvedel sifonsko litje brzoreznega jekla. Realnega ekonomskega učinka pri tej izboljšavi ni bilo mogoče ugotoviti, zato je komisija nagradila avtorja z enkratno nagrado 2500 dinarjev.

Vodja oddelka obdelovalnih sredstev v mehanski obdelovalnici, Franc Uršnik je rekonstruiral honalo SUNNEN. Podaljšal je dolžino honanja od 288 mm na 2000 mm, pri skoznjih izvrtinah pa je dolžina honanja enkrat daljša. Ekonomskega učinka pri tej izboljšavi ni bilo mogoče ugotoviti, zato je komisija nagradila avtorja z enkratno nagrado 800 dinarjev.

Brusilec v oddelku ozobljenja in brušenja v mehanski obdelovalnici Jože Jesenek, je predlagal izdelavo nove osi za balansiranje brusilnih plošč na brusilnem stroju fortuna. Doslej se je uporabljala balansirna os brusilnega stroja NAXOS, ki ni popolnoma ustrezala in se je nahajala v novi hali, tako da jo je bilo potrebno vedno prenašati sem in tja. Ekonomskega učinka pri tej izboljšavi ni bilo mogoče ugotoviti, zato je komisija nagradila avtorja z enkratno nagrado 100 dinarjev.

zaposlovanje, pri katerem je uveljavil pravico do denarnega nadomestila.

Če uveljavlja pravico do denarne pomoči za nezakonskega otroka otrokov oče, je treba dokazati, ali je bilo očetovstvo priznано oziroma sodno ugotovljeno.

Kot po dosednji praksi velja tudi za naprej, da se denarna pomoč za opremo lahko izplača le za živorojenega otroka. Če pa je bila pomoč izplačana pred rojstvom, otrok pa se rodi mrtev, se denarna pomoč ne vrača.

Denarna pomoč se od 1. januarja 1971 dalje lahko uveljavlja le v treh mesecih od dneva otrokovega rojstva.

F. K.

Delovodja jeklovleka Franc Rataj in remontni ključavničar Martin Belovič sta na petih brusilnih strojih v jeklovleku zamenjala linete iz trde kovine z linetami iz sive litine. Nove linete so cenejše, ko pa se obrabijo, jih lahko sam brusilec zelo hitro popili. Poleg teh prednosti se je pokazalo, da je površina materiala, brušenega na litoželeznih linetah, gladkejša. Letni prihranek, dosežen z izboljšavo, znaša 114.296,80 dinarjev. Komisija je nagradila avtorja z enkratno nagrado 2.328,70 dinarjev, ki si jo po lastnem sporazumu delita na polovico.

Skupina, ki so jo sestavljali diplomirani inženirji metalurgije Milan Dobovišek, Vladimir Macur, Jože Žunec in Alenka Rodič, so uspešno izvršili razpisano nalogo, ki je zahtevala izboljšanje izdelave in predelave jekla za kroglične ležaje. Razpisano nagrado 10.000 dinarjev si delijo avtorji na štiri enake dele.

Delovodja obdelovalnice Viktor Turkuš je izboljšal tehnologijo obdelave lokomotivskih osi za firmo DJURO DJAKOVIČ. Letno se pri nas izdela 239 osi. Letni prihranek, dosežen na podlagi te proizvodnje, znaša 79.897,70 dinarjev. Komisija je dodelila avtorju enkratno nagrado 2.447,15 dinarjev.

Vodja montaže v SMO Pavel Krivograd je izboljšal stroj za valjanje navojev na sidrnih vijakih. Izdelal je nove navojne kolute, ki jih je moč po obrabi še dvakrat nabrusiti; pri originalnih to ni bilo mogoče in je bila zato njihova življenjska doba dvakrat krajša od novih. Letni prihranek, dosežen z izboljšavo, znaša 18.056,52 dinarjev. Komisija mu je dodelila enkratno nagrado 613,35 dinarjev.

Vodja grupe za razvoj proizvodov v SMO Štefan Ott je s sodelovanjem Alojza Vidmarja iz oddelka ozobljenja in brušenja uvedel odvalno rezkanje frezal. Pred tem so se rezkala frezala s profilnimi frezali, kar je bilo dražje in manj kvalitetno.

Letni prihranek, izračunan na podlagi 980 na leto izdelanih frezal, premera od 22 do 60 mm, znaša 46.729,97 dinarjev. Komisija je avtorja nagradila z enkratno nagrado 1.518,45 din, ki si jo delita v razmerju: Štefan Ott 70 odst in Alojz Vidmar 30 odst.

Delovodja ozobljenja in brušenja Dominik Jelen je izdelal pripravo, s katero se je skrajšal čas brušenja batov RN-10 in RN-18. Letni prihranek, dosežen z izboljšavo, znaša 2.636,70 dinarjev. Komisija je nagradila avtorja z enkratno nagrado 182,65 dinarjev.

Rezalec na krožnih žagah v mehanski obdelovalnici Ivan Oder je z manjšo rekonstrukcijo omogočil, da se lahko na krožnih žagah odrezujejo kosi z debelejším premerom kot doslej. Obdelovance, ki jih prej ni bilo mogoče do kraja odžagati, je bilo treba na horizontalnem vrtnem stroju prevrtati in odbiti, sedaj pa to dodatno delo odpade. Komisija je nagradila avtorja z enkratno nagrado 100 dinarjev.

Brusilec v oddelku ozobljenja in brušenja Jože Jesenek je izdelal napravo za posnemanje stranskih ploskev brusilnih plošč na brusilnem stroju FORTUNA. Ekonomskega učinka pri tej izboljšavi ni bilo mogoče ugotoviti, zato ga je komisija nagradila z enkratno nagrado 100 dinarjev.

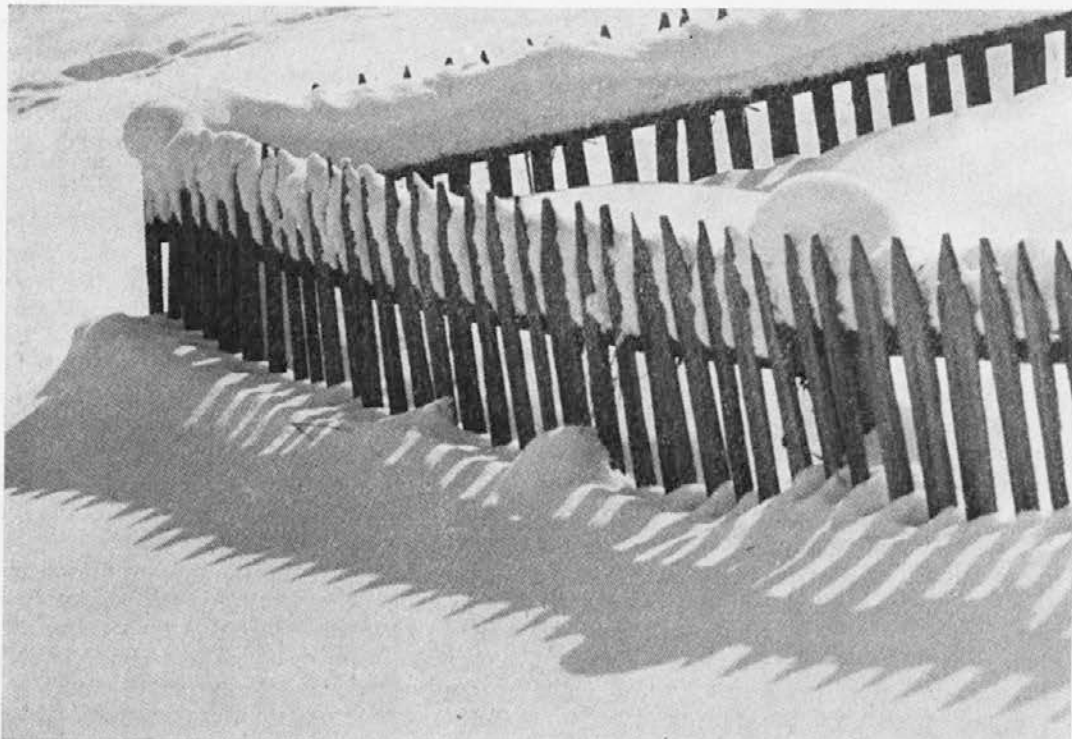
Vodja sklopa jeklarne dipl. inž. metalurgije Milan Dobovišek in vodja programa Stanko Kovačič sta uspešno izvršila razpisano nalogo, ki je zahtevala izboljšanje izplena za največkrat uporabljene kovaške ingote. Zahtevano je bilo, naj bi znašala glava, ki pri kovanju odpade, ca. 15 odst., sedanja zmanjšana glava pa znaša v poprečju 13,6 odst. Razpisano nagrado 3000 dinarjev si avtorja delita v razmerju: Milan Dobovišek 70 odst. in Stanko Kovačič 30 odst.

Skupina, ki so jo sestavljali dipl. inž. metalurgije Milan Dobovišek in Peter Delak, inž. metalurgije, Janez Dokl in Jože Šuler, je uspešno izvršila razpisano nalogo, ki je zahtevala izboljšanje izplena po prevlačenju pri najmanjših členkih za gosnice. Naloga je zahtevala, da mora biti končni izplen po prevlačenju 50 odst., dosežen je bil 64 odst. Razpisano nagrado 3600 dinarjev si delijo avtorji na štiri enake dele.

Vodja montaže v SMO Pavel Krivograd je predlagal spremembo konstrukcije gredi zračnega motorja, ki so jo v konstrukcijskem oddelku SMO uspešno realizirali. Pri letni proizvodnji 120 gredi znaša prihranek izdelavnih stroškov 22.333,20 dinarjev. Komisija je predlagatelja nagradila z enkratno nagrado 835,35 din.

Ključavničar strojne priprave v valjarji Jože Orešnik je izdelal novo odvodko za valjanje ploščatih profilov na zadnjem ogrodju srednje proge. Z novo odvodko so se preprečile raze na valjancu in srpasta krivljenja. S tem se je zmanjšal izmet in izboljšal estetski videz materiala. Ekonomskega učinka pri tej izboljšavi ni bilo mogoče ugotoviti, zato je komisija nagradila avtorja z enkratno nagrado 1500 din.

Delovodja ostrega brušenja v mehanski obdelovalnici Jože Pori in izmenski delovodja Štefan Kamnik sta izdelala napravo za brušenje radiusov. Radiusi se brusijo na strgarskih nožih, frezalih, nožih za struženje valjev, lahko pa še tudi na raz-

Trikot

Foto: Broman

Motnje krvnega obtoka v nogah — bolezen današnjega časa

Po najnovjših statističnih podatkih boleha v Jugoslaviji najmanj dva miliona prebivalstva zaradi sprememb na ožilju spodnjih okončin, kar povzroča motnje krvnega obtoka. V naših specialističnih ustanovah in inštitutih za medicino dela so ugotovili, da od tega števila odpade okrog 70 odstotkov na delavke oziroma delavce, zaposlene v industriji, posebej če njihovo delovno mesto zahteva stoječe delo. S svojo boleznijo je vsak pacient nehoti postal član velike družine bolnikov, ki trpijo za motnjami obtoka v spodnjih okončinah. Strokovnjaki se zavedajo, da se ta družina nenehno povečuje. Marsikaj o vzrokih te bolezni nam je že znanega, priznati pa moramo, da je pri njej tudi precej nepojasnjenega. Predvsem si nismo še na jasnem, kako preprečiti nadaljnje naraščanje števila bolnikov s to boleznijo, kako obvarovati že naše otroke, da ne bodo trpeli zaradi istih težav.

Raziskave na tem področju se nadaljujejo. Naše farmacevtske tovarne zelo intenzivno delajo na tem problemu, seveda v najtesnejšem sodelovanju z znanimi jugoslovanskimi in tujimi strokovnjaki s tega področja medicine. Preučujejo najrazličnejše vplive na bolezen, ki jo označujemo kot cirkulacijsko pretorčno motnje v spodnjih okončinah, načine in možnosti preprečevanja in posebej zdravljenja te bolezni. Da bi se kar koli doseglo na tem področju, je nujno potrebno poleg prizadevanja strokovnjakov v naših zdravstvenih ustanovah in farmacevtskih tovarnah tudi disciplinirano sodelovanje bolnikov. Samo na ta način se bo lahko ustavilo ali vsaj zmanjšalo nenehno naraščanje takih bolnikov. To vsekakor ni samo medicinski, ampak tudi hud socialno ekonomski problem moderne dobe, ki zahteva sistematično teamsko delo, entuziazem strokovnjakov in prizadevnost bolnikov.

Raziskave in statistična obdelava motenj obtoka spodnjih okončin so pokazale, da se v Jugoslaviji odstotek bolnikov, ki boleha za prevarikoznim in varikoznim sindromom, giblje med 10 in 20 odst., in sicer med 30 in 70 letom starosti. V nekaterih tovarnah v Sloveniji so v zadnjem času strokovnjaki našli tudi do 50 odst. članov kolektiva, ki so prizadeti zaradi motenj obtoka v spodnjih okončinah in potrebujejo zdravljenje. To je vsekakor zelo zaskrbljujoče poročilo. Ta bolezen, ki jo nekateri imenujejo minus varianta pokončne drže človeka, je torej resnična in potencialna nevarnost za vse ljudi.

Statistika je pokazala, da so motnje obtoka v spodnjih okončinah bolj pogostne pri osebah, ki dalj časa stojijo, in sicer zaradi delovanja sile teže, da je invalidnost zaradi te bolezni večja, kot se sicer misli in da se zaradi te bolezni izgubi najmanj toliko delovnih ur kot pri gripi.

Člani delovnih kolektivov v tovarnah, posebej tam, kjer proizvodnja še ni na zadostni tehnični ravni, morajo zaradi narave svojega poklica pretežno del delovnega časa stati. To velja tudi za delavce v kmetijstvu, gradbeništvu, komunalnih podjetjih itd. Če še navedemo, da so ogrožene osebe, o katerih smo pravkar govorili, nepoučene o vajah, ki jih je potrebno izvajati v odmorih na delovnem mestu, da bi se preprečile motnje obtoka v spodnjih okončinah, potem je jasno, da je ta problem v naši državi še vedno na mrtvi točki in da ga je potrebno čim prej aktualizirati. Zato

nih okroglih zgloboh. Doslej so se brusili ročno s pomočjo šablon. Kvaliteta brušenja je bila slaba, zato je bila tudi vzdržljivost rezalnega orodja kratka. Predvsem je delal tak način brušenja preglavice pri nožih za struženje valjev, kjer se zahteva natančen in gladek profil. Ekonomskega učinka pri tej izboljšavi ni bilo mogoče ugotoviti, zato je nagradila komisija oba avtorja s po 1000 dinarji.

K. F.

mora zdravstvena služba, posebej služba medicine dela, bolj spremljati pojave motenj obtoka na spodnjih okončinah, ker bi pravočasni ukrepi in zdravljenje gotovo pozitivno vplivali na izboljšanje stanja pri nas.

V takih pogojih in pri takih poraznih rezultatih bi zdravstvena služba točno morala določiti organizacijo dela na tem problemu kot tudi strokovni profil zdravnikov, ki bi teamsko obdelovali bolnike z prevarikoznim in varikoznim sindromom (zdravnik splošne medicine, dermatovenerolog, kirurg za ožilje itd.)

Ko se je davni prednik današnjega modernega človeka postavil na zadnje noge in začel uporabljati sprednje kot bodoče roke, nikakor ni mogel predvidevati, kakšne posledice bodo in koliko jih bo. Ena od nezaželenih je poslabšanje krvnega obtoka v spodnjih okončinah, ki se pogosto zaključuje kot bolezen z imenom krčne žile, krčice ali strokovno varice. Ta bolezen sodobnega človeka sodi med najbolj razširjene nasploh. Po podatkih različnih avtorjev zbolijo za njo več kot polovica prebivalstva, čeprav so podatki dokaj različni glede na starost opazovanih skupin, njih polklice, življenjske navade in druge okoliščine.

Za razumevanje nastanka motenj v obtoku in razvoja krčnih žil, si moramo najprej priklicati v spomin znanje o normalnem krvnem pretoku.

Vemo, da kri proti periferiji poganja srce z vso močjo. Potem ko ta prepoji tudi najbolj oddaljene dele telesa, odda snovi, ki jih kot potrebne nosi s seboj in sprejme od celic vse tisto, kar jim je odvečno ali škodljivo, začne pot nazaj proti srcu. Od najtanjših žilic, lasnic ali kapilar proti debelim in debelejším se tim. venska kri zbira in usmerja proti srcu. To omogočajo posebne zaklopke, nameščene v notranjost ven. Sila, ki poganja kri, pa prihaja z več strani; pritisk nove krvi, ki prihaja, gibanje mišic ob venah (posebno pri delu), utrip žil odvodnic, ki se prenaša na v bližini potekajoče vene, vsrk s strani srca in še drugi.

Iz povedanega je razumljivo dvoje; da bo odtok toliko težji in počasnejši, kolikor se kri zbira in odteka iz srca bolj oddaljenih delov telesa, kot je to prav primer s spodnjimi okončinami. In drugič, da bo kri zastajala in bo odtok oviran, če katerikoli od sistemov, ki sodelujejo v odtoku, odpove.

Če pa pride do zastajanja krvi v spodnjih okončinah, če je torej odtok oviran in počasen, sledijo najrazličnejše spremembe predvsem na teh mestih, a pozneje lahko tudi drugod. Ravno to vidimo pri krčnih žilah, posebno če so močnejše razvite.

V največjem številu primerov je nastanek krčnih žil povezan z naslednjimi činitelji:

1. Določena nagnjenost k razvoju krčnih žil je že prirojena. V nekaterih družinah se pojavljajo krčice pogosteje kot v drugih. V enem primeru gre za razvojne napake v ožilju, njih zgradbi, razvejanosti, v drugem pa za splošno slabost tistega gradiva v žilnih stenah, ki je odločilno za elastičnost in odpornost. V tretjem gre za povezavo teh dveh med seboj ali teh še z drugimi.

2. Pridobljene motnje v obtoku, ki jih ni malo skozi vse življenje; med temi so posebno pomembne vse tiste, ki na določen način ovirajo odtok zaradi pritiska na žile, kot je to v nosečnosti, pri razvoju neke bule v mali medenici ali v trebuhu, zaradi močnega podvezovanja okončine, zarastline v okolici itd. Posebno so pomembne okvare ožilja samega, na primer poškodbe, vnetja, različne spremembe pod vplivom hormonov, prehrane itd. Večina teh namreč okvari zaklopke, ki potem ne zadržujejo krvi, ampak ta prosto pada navzdol. Prezreti ne smemo niti tistih motenj in okvar, ki nasploh ovirajo ali otežkočajo odtok, kot so močnejše ploska stopala, posledice poškodb, na primer zlomov goleni, večjih brazgotin po ranitvah in končno način življenja ter poklice. V najrazličnejših in najbolj pisanih kombinacijah teh in drugih činiteljev prihaja vedno do podobne slike. Kri ne odteka več normalno iz prizadetega področja, kopiči se v posameznih predelih in pritiska od znotraj na žile. Ker so te manj odporne, se počasi širijo. Ko so se razširile, so zaklopke, če so še sploh ohranjene, še bolj odmaknjene in slabše opravljajo svojo funkcijo, zato je odtok slabši, stene se čedalje močnejše širijo. Tako nastanejo različno oblikovane razširitve žil; enkrat na daljšem odseku, drugič na manjšem v obliki vrečk, nanizanih ena nad drugo, tretjič kot drobna mreža itd. Prizadete pa so lahko vene na površini ali v globini. Našemu opazovanju so seveda površne krčice bolj dostopne, pa tudi pogostejše so. V začetku razvoja bolezenskih sprememb ni posebnih težav. Pojavijo se v glavnem čez dan zaradi pokončne drže človeka. Noga zateče, čez noč pa zopet splahni. Pojavi se hitrejša utrujenost, napečnost v stopalu in v goleni, žile čedalje bolj nabrekajo. Temu se pridružijo krči. Ko bolezen enkrat začne svojo pot, jo skoraj nezadržno nadaljuje, če se le ne poseže vmes. Žile se čedalje močnejše širijo in zajemajo tudi prej neprizadete dele, prehrana goleni, stopala ali celo spodnje okončine je čedalje slabša. To se kaže tudi na koži kot zadebelitev, drobne krvavitve, sprememba v barvi, površno vnetje — tim. golenji ekcem. Pogosto se pojavi vnetje še na žilah, neke vrste sesedanje in zlepljanje krvi na vnetem predelu — tromboflebitis, ki more biti huda komplikacija krčnih žil. Na nekaterih mestih krčice toliko izbuhnejo navzven, da iz njih začne krvaveti, pridružijo se spremembe na ostalih tkivih, a v konč-

V bregu

ni fazi sledi najneprijetnejša posledica — razvoj golenje razjede.

Obolenje je mogoče pri večini oseb zadržati v razvoju bolezenske slike, omiliti težave in vsekakor preprečiti poznejše nevšečnosti in komplikacije. Osnovno pa je zavedati se, da iz majhnih nastanejo velike krčne žile in iz lažjih hudi znaki, ker bolezen, če je ne začnemo zdraviti, nenehno napreduje. Poleg tega mora biti vsak bolnik pripravljen na sodelovanje pri zdravljenju, ki traja domala vse življenje od prvih težav naprej, s krajšimi ali daljšimi presledki brez vsakih motenj. To nedvomno terjaja veliko potrpežljivost od zdravnika, še več pa od bolnika.

Zdravljenje in preprečevanje posledic mora upoštevati vse tiste činitelje, ki na svoj način vplivajo na nastanek krčnih žil. Ker na prirojene slabosti ne moremo vplivati v zadostni meri, se usmerimo na tiste, ki so nam dostopne. Zdrav način življenja ob zadostnem telesnem gibanju, gojenje športov, pravilno razporejeni in dobro izkoriščeni počitki, posebno v poklicih, ki terjajo daljšo stoji, v nosečnosti itd., pomagajo preprečevati prezgodnje nastajanje krtic. Zdravljenje začnemo čim prej in ga usmerjamo zoper vse činitelje, ki so nam dostopni. Uporabnih metod je več: jemanje zdravil, zdravljenje z injekcijami ali operacijo oziroma kombinacijo več metod hkrati. Težko je dati prednost eni od njih, kajti vsaka ima prednost v enih in slabost v drugih primerih. Prepustimo, da o teh odloča zdravnik, bolnik pa naj sledi in izvaja njegove napotke. Od bolnika se terja, da prihaja redno na kontrole, nosi elastične povoje, ki jih snema le ponoči, a nogo povija natanko tako, kot mu je naročeno. Večkrat je potrebno, da bolnik dobi tudi vložke za ploska stopala oz. izvaja ortopedske vaje za jačanje stopalnega oboka, izgubi kakšno kilo v telesni teži, ter se izogiba vsega, kar bi sicer oviralo krvni obtok. Nekateri bolniki obupajo v času zdravljenja, ne zavedajoč se posledic, katerim gredo nasproti. Uspehi zdravljenja pa ne izostanejo, če se le začne dovolj zgodaj in dovolj dolgo.

Zdravljenje motenj obtoka v spodnjih okončinah je, kot rečeno, zelo različno. V zadnjem času se je razvil nov način zdravljenja z različnimi preparati, ki jih pacient zaužije ali uporablja lokalno in ki posegajo v področje mikrocirkulacije. Ti preparati uspešno preprečujejo posledice, ki nastanejo zaradi motenj krvnega obtoka v spodnjih okončinah. Tako so znani preparati divjega kostanja, ki vplivajo na kapilarno steno, tako da zvišujejo kapilarno rezistenco in zmanjšujejo prepustnost kapilar. Dobre uspehe zdravljenja so tudi registrirali pri t. i. kombinirani terapiji. Najboljše so se pokazale kombinacije preparata, ki vsebujejo razen tonizirajočih, vasoprotektivnih substanc še komponente, ki stimulirajo obtok, in take, ki imajo protivnetno delovanje.

Pri zdravljenju varikoznega simptomnega kompleksa naj bo načelo pacienta, da čim prej začne s terapijo.

Zdravljenje takih bolnikov mora biti dobro organizirano in zahteva od zdravnika in posebej od pacienta popolno sodelovanje, seveda če želimo kaj doseči. Posebej je važno poudariti zgodnje triaziranje in odkrivanje takih bolnikov, pri katerih so spremembe šele na začetku. Takoj je treba začeti z zdravljenjem in ukrepi, ki naj preprečijo napredovanje bolezni.

Sistematični pregledi delavcev v industriji bi morali biti redni, osebe, ki so ogrožene, pa bi bilo treba pravočasno poklicno preorientirati, kar pomeni za delovno skupnost in prizadetega velik dobiček.

Razumljivo je, da je v vseh primerih boleznih oziroma motenj obtoka v spodnjih okončinah potreben zdravniški pregled in spoštovanje zdravnikovih navodil, ker je samo zdravnik pristojen za reševanje tega problema.

Zamotana, zelo heterogena in še vedno neraziskana področja prevarikoznega in varikoznega sindroma so problemi, ki jih vse bolj raziskujejo; preučevanje tega medicinskega, hkrati pa tudi socialno-ekonomskega problema današnjega časa terja po vsem civiliziranem svetu ne samo vztrajno in sistematično skupinsko delo strokovnjakov medicincev, temveč tudi aktivno sodelovanje bolnika.

V takšno načrtno delo je predvsem vključen vsak zdravnik. Poznanje zgradbe ven in normalnega venskega krvnega obtoka zlasti v spodnjih okončinah je temeljno znanje, ki omogoča zdravniku, da prodre globlje v problematiko vzroka in nastanka teh sicer kroničnih stanj. Tedaj začetek zdravljenja ni težak, ker terjaja **manj porabljenega časa**, daje

pa kvalitetnejšo obdelavo bolnika in končno v večini primerov **zelo dobre uspehe zdravljenja**.

Ti nagibi opravičujejo in so hkrati »moto« vsebine tega sestavka, ki v njem želim poudariti pomembnost problematike motenj venskega krvnega obtoka v spodnjih okončinah, seznaniti bralca oziroma eventualnega pacienta o tem zelo pogostem problemu.

Dr. Ljubo Doren

Vprašanja in odgovori

Na uredništvo je prišel anonimen (torej nepodpisan) list s predlogom, naj bi odprli v našem glasilu rubriko z naslovom »Vprašanja in odgovori«, v kateri bi sodelavci vpraševali o vsem, kar jih najbolj zanima, uredništvo pa bi posredovalo odgovore naših strokovnjakov in strokovnih služb. Člani uredniškega odbora so se z uvedbo take rubrike strinjali in jo zato danes začenjamo — na nepodpisanem listu je bilo namreč tudi že nekaj vprašanj.

Če se nam prvo vprašanje (»kaj pomeni beseda samoupravljanje«) zdi v taki obliki nekoliko neresno in bo zato ostalo brez odgovora, pa to ne pomeni, da s tega področja vprašanja niso možna. So in tudi odgovori bodo, le konkretna in resna naj bodo ter po možnosti podpisana.

Na spodnja vprašanja je odgovoril tovariš **Mirko Pristolič**, analitik OD.

Vprašanje: Če je delavec VK neke določene stroke, ki jo tudi opravlja, ali se mora upoštevati pri razvrstitvi v grupo VK in katera naj bi bila najnižja ne glede na delo, ki ga opravlja?

Odgovor: Po veljavnem sistemu delitve osebnih dohodkov in ocenjevanju del se v grupo razporeja delo in ne delavec. Na delovnih mestih, kjer ni mogoče dela normirati, se na podlagi poprečno opravljenega dela v grupo razporedi delavec. Vsa dela, za katera se zahteva kvalifikacija ali visoka kvalifikacija, se praviloma razporeja od IV. do VIII. grupe in v VIII. a. grupo. Kakšno grupo doseže visoko kvalificiran delavec, je odvisno od opravljenih del. Kolikor bi bilo zadosti del na posameznih delovnih mestih, za katera se zahteva visoka kvalifikacija, bi bila dosežena grupa takega delavca v VII., VIII., in VIIIa. grupi.

Vprašanje: Če je delavec KV, kam se upošteva po uvrstitvi in katera je njegova najnižja grupa po kvalifikaciji, ne pa po delu, ki ga opravlja?

Odgovor: Če je delavec kvalificiran in taka dela tudi opravlja, njegova grupa ne more biti nižja od IV., kolikor pa opravlja dela, za katera je potrebna priučitev, je lahko tudi nižja grupa.

Vprašanje: Če je delavec PK ali NK pa opravlja delo KV delavca, kako se ga plača, kot KV, PK ali NK?

Odgovor: Če je delavec nekvalificiran ali priučen, opravlja pa dela, za katera se zahteva kvalifikacija, je plačan po grupi, v kateri je delo razporejeno.

Vprašanje: Če npr. štirje delavci, eden VK, drugi KV, tretji PK, četrti NK, opravljajo enako oz. isto delo, npr. kup valjanih palic je treba poravnati. Tam stojijo štirje prav enaki stroji, vsak delavec jemlje s kupa enake palice in jih ravna. Vsak delavec zлага na svoj kup, na vsakem kupu je enako število palic poravnanih pra-

vilno, kvalitetno in v redu. Ali se njihov zaslužek deli na štiri enake dele ali po kvalifikaciji, če je delo opravljeno v enakem času?

Odgovor: V primeru, da več delavcev opravlja delo v isti grupi in ga opravijo v istem času oziroma v enaki količini in kvaliteti, je njihov zaslužek enak ne glede na dejansko kvalifikacijo.

Vprašanje: Ali se delavca, ki nima uradno priznanje, da je specialist, smatra za specialista? Kaj mora storiti delavec, da dobi to priznanje, če je VK in KV in kaj obratovodstvo?

Odgovor: Delavec si v naši tovarni pridobi naziv specialista v odvisnosti od dela, ki ga opravlja (specializiran za posamezna dela). Predlog za naziv specialista izdelava obratovodstvo za tista delovna mesta, kjer delo ni normirano in je delavec na podlagi poprečno opravljenega dela razporejen v grupo ter tak predlog posreduje poslovnemu odboru v odobritev. Na delovnih mestih, kjer se dela normirajo, pa se razporeja delo v VIIIa. grupo.

Vprašanje: Ali se delo specialista obračunava v enotah, ki so določene za neko delo ali se jih obračuna posebej za VIIIa. grupo z izraženim odstotkom?

Odgovor: Kolikor se delavca prizna kot specialista, je obračunan po VIII. grupi, ki je povečana od 0 do 12 odst. Procent določi obratovodstvo za vsak mesec sproti. Kjer pa se dela razporejajo v VIIIa. grupo, se procent določi ob normiranju.

Vprašanje: Kakšno je razmerje med KV specialist in VK iste stroke?

Odgovor: Razmerja osebnega dohodka med kvalificiranimi specialisti in visoko kvalificiranimi delavci ni mogoče točno ugotavljati, ker je poleg grup osebni dohodek odvisen še od časovnega preseganja norm.

Ker bo verjetno s področja delitve OD več vprašanj, bomo v eni od prihodnjih števil objavili članek o sistemu delitve OD pri nas.

Prosimo, da vprašanja pošljete na uredništvo vsaj do vsakega 20. v mesecu.

ZA DOBRO VOLJO

Izboljšanje

— Ali je socializem izboljšal življenje ženskam?

— V principu že. Pralni stroji, hladilniki in sesalci za prah pa še bolj.

Prepovedano

— Ali je uvoz danskih pornografskih revij dovoljen?

— Ne. Objavljanje golih dejstev ni dovoljeno.

VPIS UČENCEV

Kakor prejšnja leta je odbor tudi za šolsko leto 1971/72 že zdaj potrdil število učencev, ki naj bi jih sprejeli v poklicno šolo in dveletno šolo za priučevanje pri Šolskem centru Ravne na Koroškem. Upoštevajoč razpoložljive kapacitete šolskega centra, predvsem pa naše potrebe po posameznih strokah in poklicih, je bilo sklenjeno, da se za šolsko leto 1971/72 razpiše naslednje število prostih učnih mest:

za poklicno šolo

za poklic	moški	ženske	skupno
ključavničar	40	—	40
strugar	14	8	22
rezkalec	10	4	14
brusilec	6	—	6
strojni kovač	10	—	10
kalilec	10	—	10
valjavec	10	—	10
talilec	15	—	15
livar — kalupar	8	—	8
monter — instrumentarec	5	—	5

na šoli za priučitev

	moški	ženske	skupno
strugar	5	6	11
rezkalec	—	6	6
brusilec	—	4	4
strojni kovač	10	—	10
žarilec	10	—	10
valjavec	10	—	10
talilec	15	—	15

Ker bomo s šolskim letom 1971/72 na Ravnah odprli izločeni oddelki TSS metalurškega oddelka, v katerega naj bi sprejeli 30 dijakov, po mnenju odbora nastopa vprašanje, če bomo na poklicni šoli lahko v celoti krili potrebe prostih učnih mest. Po mnenju odbora bi zato morebitno manjkajoče število moških v poklicni šoli morali za poklice, katerih delo bi lahko opravljale ženske, kriti z žensko delovno silo. Seveda pa bo treba število žensk, ki naj bi jih sprejeli izven že z razpisom predvidenega števila, predhodno ugotoviti s prizadetimi vodstvi obratov.

Na poklicni šoli bi učence za vse poklice razen monterjev-instrumentalcev vzgajali na Ravnah, medtem ko se bodo slednji izučili pri industrijskem centru Iskre v Kranju, s katerim je za sprejem naštetega števila učencev že urejeno vse potrebno.

Dokončni razpis, v katerem bodo navedeni tudi zahtevani pogoji za sprejem, bo pravočasno objavil šolski center.

-et-

LETNI DOPUST IN DELA PROSTI DNEVI

Lani je bil za vse zaposlene v tovarni uveden 42-urni delovni teden. Skrajšani delovni teden je sicer mišljen tako, da bi zaposleni delali vseh 6 dni v tednu po 7 ur. Zakonodajalec pa je dopustil možnost, da delovne organizacije skrajšani delovni teden uvedejo tudi na drug način. V naši tovarni smo se zato odločili, da delamo po 8 ur na dan. Ker tako nadoknadimo določeno število ur, nam vsak mesec pripada izračunano število prostih delovnih dni.

Ker so prosti dnevi že nadoknadeni z opravljenimi delovnimi urami, se nam določeno število prostih dni šteje v čas rednega letnega dopusta. Število dni, ki se je vštelo v redni letni dopust, je moral posameznik nadoknaditi z delom na dan sicer pripadajočega prostega dneva, čeprav v nekaterih primerih mogoče to ni bilo niti nujno potrebno. Evidenca o delu na dan pripadajočih prostih dni na račun letnega dopusta pa je predvsem v obratih povzročala nekatere težave, zato so bile čedalje močnejše zahteve, da je treba menjati sistem evidence oziroma zadevo poenostaviti.

Množični seks

— Zakaj je množični seks pri nas nepovedan?

— Kdo pa bi potem še hodil na sestanke?

Ker se je ta problem pojavil tudi drugod, je bil na nivoju združenega podjetja izdelan nov predlog, ki zadevo poenostavlja in ki ga bomo uvedli v vseh treh železarnah. Po dogovorjenem sistemu bo treba za vsakega ugotoviti skupno število delovnih dni letnega dopusta, ki posamezniku po službenih letih in drugih kriterijih pripada. Na primer: Nekomu pripada po pravilniku o delovnih razmerjih 16 delovnih dni dopusta. Število se pomnoži s 7 urami, kolikor znaša 42-urni delovni teden. Tako dobljeni zmnožek se deli z 8 de-

lovnimi urami, kolikor znaša v našem primeru običajni delovni dan. Dobljeni rezultat predstavlja dejansko pripadajoče število dni rednega letnega dopusta. $(16 \times 7 = 112 : 8 = 14$ dni dopusta.)

V tako izračunano število dni letnega dopusta se ne všttevajo dela prosti dnevi, kar pomeni, da bomo zaposleni lahko izkoristili vse dela proste dneve, ki nam po razporedu za letošnje leto pripadajo. Pri izračunu je mogoče zaradi morebitnega nesorazmerna potrebno dodati še to, da se v primeru, kjer se izračun izide z decimalno, znesek pod 05 zaokroži navzdol, znesek od vključno 05 pa navzgor na polni delovni dan. Z novim načinom ugotavljanja števila delovnih dni letnega dopusta, ki je zelo enostaven, računamo, da se bodo odpravile težave, ki so nastopale v evidenci, odpravili pa tudi drugi morebitni nesporazumi in nejasnosti, ki so se v zvezi z uporabo letnega dopusta pojavljale v tovarni lani.

-et-

KULTURNA KRONIKA

Z otvoritvijo prenovljenega Titovega doma, ki mu zdaj po tistem sporazumu menda bolj skromno pravimo »kulturni dom«, se je začela na Ravnah prava eksplozija prireditvev. Da dostikrat ostanejo ljudje brez vstopnic, je škoda, saj lahko to počasi marsikoga odvrne od obiskovanja prireditvev. Lahko pa bi tudi pomenilo argument v rokah tistih, ki že dolgo pravijo, da potrebujejo Ravne nov kulturni dom.

Z velikim številom prireditvev je seveda onemogočeno izčrpno poročanje o vseh. Gostovanja poklicnih gledališč (Mariborčani z Drabosnjakovim Izgubljenim sinom, Celjani z Župančičevo Veroniko Deseniško) in sploh dramske predstave bi zahtevale lastnega ocenjevalca, ki ga zaenkrat žal nimamo. O glasbenih srečanjih piše

strokovnjak. Zabavne prireditve same zase delajo reklamo; pri njih kritična ocena niti ni običajna. Likovne razstave so še najmanj popularna oblika propagiranja umetnosti pri nas, za katero nam prav tako primanjkuje strokovnega peresa, vendar se rešujemo z ljubiteljsko oceno in s primerno dozo tim. kmečke pameti. Potem so tu interne prireditve, ki jih lahko le pohvalno omenimo (taka je bila npr. razstava slovenske knjige ob letošnjem Prešernovem dnevu v študijski knjižnici), kaj več pa bi o njih težko napisali.

Podeljevanje Prežihovih bralnih značk je bilo letos interna stvar šol, prav tako srečanje s pisatelji in razgovori z njimi. Razvojna pot značkarstva je prav gotovo zanimiva tema, ki pa jo bomo morda ne-

Vlasta Tihec, Prežihov Voranc

koliko obsežneje obdelali v drugi številki Koroškega fužinarja.

Posebne pozornosti in tudi pohvale so vredna prizadevanja tovarniškega odbora sindikata železarn za dvig kulturne dejavnosti delavcev našega podjetja. Res je težko napovedati danes obseg te dejavnosti, vendar so začetki tu in tudi resna volja je tu. Razstava likovnikov vseh treh železarn to dokazuje.

Rojevanje občinske kulturne skupnosti je bolj zapletena stvar, kot si je morda kdo predstavljal. Ob temeljni kulturni skupnosti, ki naj bi bila ustanovljena ta mesec, namreč še vedno uradno obstajajo trije organi, ki so prav tako zadolženi za kulturo v občinskih mejah. To so po vrsti komisija za kulturo pri občinski konferenci SZDL, občinska zveza kulturno prosvetnih organizacij in svet za prosveto in kulturo. Saj ne, da bi se kdo bal pretirane gorečnosti naštetih, položaj pa je le zanimiv, posebno še, ker ni redek primer, da so nekateri tovariši člani tudi po treh organov.

n. r.

RAZSTAVA V SLOVENJEM GRADCU

Ni naša navada, da bi pisali o kulturnih dogodkih v sosednjih občinah. Tudi tokrat ne bi, če ne bi razstava, ki jo je pod naslovom »Koroški likovni umetniki« priredil od 5. do 21. februarja Umetnostni paviljon Slovenj Gradec, povzročila pri nas negotovanje, različna tolmačenja in tudi vprašanja.

Do negotovanja je prišlo zato, ker na razstavo ni bil povabljen predvsem Franc Boštjan, pa tudi ne Darinko Plevnik. Ustni komentarji nekaterih Slovenjgraščanov, kako je do tega izbora prišlo (češ da je bil kriterij razstave kvaliteta), so še dolili olja na ogenj.

Treba je povedati najprej, da tako ugledna kulturna ustanova, kot je umetnostni paviljon v Slovenj Gradcu, lahko povabi k razstavi kogar hoče. Prav tako seveda raven likovni salon, ravska slikarska kolonija itn.

Očitno je Slovenjgraščane pri tej razstavi vodilo dvojje: sodelovali naj bi akademski slikarji, doma na območju koroške regije, ter tisti amaterji, ki so se uveljavili tako doma kot v tujini — npr. Repnik in Tisnikar. Tu nas je potemtakem zavajal naslov razstave, ki takega izbora seveda ni nakazoval in je problematičnost koroškega pridevnika le še povečal, saj več ko polovica razstavljalcev ni Korošcev.

Vendar je do sem še vse v redu, niso pa v redu komentarji in opazke na račun Boštjana. Iz njegovega obširnega opusa bi namreč tudi najbolj izbirčen selektor z lahkoto izbral vsaj toliko kvalitetnih slik, kolikor jih je predstavil kdo od slikarjev na omenjeni razstavi.

Torej je treba malo premisliti pred dajanjem površnih izjav o človeku, ki že 20 let trdo dela in se trudi brez pravih mentorjev in kritikov poustvarjati koroško pokrajino ter v tem tudi uspeva.

Marjan Kolar

Škotovo voščilo

»Draga žena, vse najboljše za dan žena 1971, 1972, 1973, 1974, 1975!«

SLOVENSKI ŽELEZARJI SO RAZSTAVLJALI

27. februarja je bila v likovnem salonu na Ravnah otvoritev razstave slovenskih železarjev — amaterjev, ki sta jo priredila koordinacijski odbor sindikata združenega podjetja in sindikat Železarne Ravne. Z Jesenic so razstavljali:

Janez Ambrožič, Jože Dakskofler, Franc Dolinšek, Lojze Erman, Janko Korošec, Zdravko Kotnik, Janez Kozamernik, Franc Krajcer, Zvonko Lukežič, Pavel Lužnik, Tine Markež, Branko Šifrer, Tone Tomazin in Cvetko Zupan. Z Raven sta razstavljala Franc Boštjan in Darinko Plevnik, iz Štor pa Ivo Vrečko.

O razstavi bomo bolj podrobno pisali v aprilski številki.

n. r.

OD PLIBERKA DO TRABERKA

Devetnajstega februarja je bilo na Ravnah četrto srečanje odraslih pevskih zborov. Enajst se jih je zvrstilo s 193 pevci. Naša občinska zveza kulturnoprosvetnih organizacij si je tako zabeležila še eno spravljenost delo, ki sodi v njen osnovni program, in ga organizacijsko zelo dobro izvedla. Predvsem je razveseljivo, da je to srečanje pomenilo kar trem zborom prvi javni nastop.

Pa k nastopajočim.

Koroški oktet je znan že širšemu krogu poslušalcev doma in drugod. Tokrat me ta elitna skupina ni navdušila, ker sem prepričan, da je sposobna dati mnogo več, kot je pokazala. Zelo zanimivi so vsekakor šentanelški pavri. Pojejo originalno ljudsko pesem, takšno, kakršne še ni popačila roka honorarja željnega zapisovalca. Njihov vodja inž. Šipek je rekel, da pojejo brez not, pač po občutku, kar pa je osnova pesmi, tiste pesmi, ki je zrastle iz človeka, iz njegovega veselja in žalosti, iz njegovih čednosti, pregreh in šegavosti.

Moški zbor DPD Svoboda Dravograd je ostal v spominu še od lani. Zboru se vidi

napredek, čeprav je zborovodja Stanko Rek čisti amater.

Oktet Koroških rudarjev iz Črne pod umetniškim vodstvom Darinke Gosnik je imel na srečanju svoj prvi večji nastop. Glede na kratko obdobje obstoja vsa čast korajži in doseženi kulturi petja.

Mešani in moški zbor DU Prevalje že nekaj časa kažeta organiziranost in veselje do zborovskega petja. Za zgled je vsekakor Ivan Lebič — vodja zborov, ki je dobil tudi državno odlikovanje. Prvič se nam je predstavil tudi moški zbor DPD Svoboda iz Mežice pod vodstvom Stanka Goloba. Vse dobro za začetek in želja za še vztrajnejše delo v bodoče.

Eno izmed velikih presenečenj je bil moški zbor DU iz Raven, ki ga vodi Viktor Krivec. Ta zbor ima spričo rutiniranih pevcev in vodje vse možnosti, da postane številčno in po kvaliteti močan. Lepa je njegova bodočnost, če bo delal tako, kot je začel.

Moški zbor DPD Svoboda iz Črne vodi Franc Piko — tudi odlikovanec. Solidno je petje tega zbora in za pogoje, v katerih dela, več kot dobro. Tudi član zbora Leopold Radovič je bil odlikovan za dolgoletno delo na kulturnem področju.

Moški zbor »Izpod Uršlje« Prevalje je presenetil pod vodstvom mladega vodje Jožka Kerta. Pesmi so dali elan in vso tisto toplino, ki jo mora imeti. Samo lepe besede je bilo slišati o teh pevcih.

Moški zbor »Edinost« iz Pliberka je naš stalni gost. Foltej Hartman ga je s svojim znanjem in izkušnostjo pripeljal na visok umetniški nivo.

Ti zbori so peli in dali obletnici Prežihove smrti svojstven pečat.

I. G.

KAJ JE DRUŽBENI DOGOVOR

V zadnji številki Fužinarja sem prebral članek tov. Jožeta Šaterja, v katerem se sprašuje: »Ali je potrebno družbeni dogovor spoštovati ali ne?«

Bela lepota

ŠPORTNE VESTI

MLADI SMUČARJI FUŽINARJA ODLIČNI

Nihče v taboru alpskih smučarjev in funkcionarjev pri Fužinarju ni pričakoval tako bogate bere kolajn z letošnjega mladinskega državnega prvenstva, ki je bilo februarja letos na Golteh, zato ne bo nič narobe, če o teh uspehih mladih ravenških smučarjev tudi v našem glasilu bolj podrobno poročamo.

V smuku je pri mlajših mladincih Roman Hölbl zasedel odlično tretje mesto med 32 tekmovalci iz vse države in zaostal za Kozeljcem, ki je zmagal, točno 1 sekundo. Naša soseda iz Mežice Pungartnik in E. Fortin sta bila 20. oz. 21., na 25. oz. 29. mesto pa sta se plasirala Štruc in M. Fortin iz Črne.

Ostanimo kar pri mlajših mladincih in spremljajmo jih k drugi disciplini, k slalomu, kjer je zmagal Magušar. Naš najboljši je bil zopet Roman Hölbl, ki je z zaostankom 9 desetink sekunde zasedel drugo mesto in si prislužil že drugo kolajno. Janko Mikeln je bil dvajseti, Mežičan E. Fortin 16., Jure Potočnik pa je bil diskvalificiran, prav tako zmagovalci v smuku Kozelj, ostali tekmovalci iz Mežice in vsi Črnjani pa so odstopili.

Tudi v tretji disciplini, v veleslalomu, naši niso ostali praznih rok, kljub temu da so tu zaostanki za najboljšim (zopet Kozelj) največji. Naš najboljši je bil Jure Potočnik s tretjim mestom (zaostanek 2 sekundi 6 desetink) in bronasto kolajno, takoj za njim, na 4. mestu (zaostanek za prvim 3 sekunde in 3 desetinke) pa že najdemo Romana Höblca, ki je s to uvrstitvijo pokazal, da je bil najboljši mlajši mladinec v naši državi na tem državnem prvenstvu in si poleg bronaste v smuku, srebrne v slalomu prismočal še zlato kolajno v kombinaciji.

Prav tak uspeh (4 kolajne) ali za spoznanje boljšega sta dosegli starejši mla-

dinki Ježeva in Matvozova. Pa gremo lepo po vrsti.

V smuku je bila Irena Jež druga z zaostankom za zmagovalko Pirnarjevo sekundo in 4 desetinke in si prismočala srebrno kolajno. V slalomu je zmagala naša Marjeta Matvoz in postala letošnja državna prvakinja, Irena Jež pa je bila osma.

To, kar je uspelo Matvozovi v slalomu, je Ježevi v veleslalomu. Odlično je smučala, postavila najboljši čas in prejela zlato kolajno, ki se prav lepo poda nazivu državne prvakinja. Odlične uvrstitve v vseh treh disciplinah so Ireno postavile na drugo stopnico v državi med alpskimi smučarkami — starejšimi mladinkami in ji pripomogle še k tretji srebrni kolajni. Tudi Marjeta je dobro smučala, bila je četrta.

Če na kratko ponovimo uspehe samo teh štirih smučark in smučarjev ravenškega Fužinarja, potem imamo kaj naštevati.

Irena Jež, državna prvakinja med starejšimi mladinkami v veleslalomu, druga v državi v trojni kombinaciji, druga v smuku in nosilka bronaste, srebrne in zlate kolajne.

Roman Hölbl, državni prvak v trojni kombinaciji med mlajšimi mladinci, drugi v državi v slalomu, tretji v smuku in četrty v veleslalomu, nosilec bronaste, srebrne in zlate kolajne.

Marjeta Matvoz, državna prvakinja med starejšimi mladinkami v slalomu in nosilka zlate kolajne.

Jure Potočnik, tretji v veleslalomu med mlajšimi mladinci in nosilec bronaste kolajne.

Uspehi, odlični uspehi, ki smo jih lahko zelo veseli in h katerim moramo in tudi hočemo iskreno čestitati Ireni in Marjeti, Romanu in Juriju ter njihovem trenerju Waltu.

A pogledjmo še ostale rezultate. Niso tako blesteči, vendar omembe vredni so prav gotovo.

Na vetrovnem

Tokrat ne nameravam naštevati organizacij, temveč me je zbadlo to, da tudi doziranci ne izpolnjujejo svojih obveznosti tako, kot bi jih morali oz. bi jih lahko izpolnjevali.

Naša godba na pihala je ena izmed najboljših v Sloveniji. Res je, da se godbeniki trudijo in marljivo vadijo, da prirejajo koncerte itd. Opozoril bi jih rad le na to, da bi bili tudi na vseh žalnih svečanostih v polni zasedbi in ne tako, kot se je dogodilo pred tedni, ko je od celotnega 55-članskega orkestra igralo na pogrebu le 15 članov, to pa je le dobrih 27 odst.

Vem, da imajo tudi muzikantje težave, vem, da delajo na tri izmene in da se vseh vaj, koncertov in pogrebov ne morejo udeležiti v polnem številu, vendar smatram, da tudi tukaj velja dogovor in da bi se morali tudi ob slovesu od člana kolektiva, ki jim je omogočil, da lahko vadijo in nastopajo, posloviti v boljši zasedbi.

Ker pa poznam naše muzikante in njihovo vodstvo, vem, da bodo odpravili tudi to napako.

K. V.

NOVE KNJIGE V STROKOVNI KNJIŽNICI

- 4953 Robert W. Miller, Zeit — Planung und Kosten — Kontrolle durch PERT 1963.
- 4954 Rhodes Handbuch der Handelskorrespondenz in deutscher, englischer, französischer und spanischer Sprache 1970.
- 3587/201 A. Kveder, Predelavnost jekel železarna Ravne 1970.
- 3587/202 J. Muster, Izdelava in uporaba mas za elektro oboke 1970.
- 3587/203 A. Kveder, L. Jezovšek, Izboljšanje primarne kristalizacije in predelavnosti jekla prokron 19 1970.
- 3587/204 A. Osojnik, J. Perman, Komparativna študija ekstrakcije plinov v jeklu 1970.
- 4955 Hans Schmigalla, Methoden zur optimalen Maschinenanordnung 1968.
- 4956 May Leopold, Spectroscopic tricks 1968.
- 4957 W. Küntscher, K. Werner, Technische Arbeitsstähle 1968.
- 4958 Th. Hadick, Schweissen von Kunststoffen 1970.
- 4959 G. E. P. Box, N. R. Draper, Evolutionary Operation 1969.
- 4960 H. W. Köhler, Die Walzstahlkontore 1969.
- 4961 Anton Kirberg, Informationsbuch für Technologen 1967.
- 4962 Vorrichtungen, Gestalten, Bemessen, Bewerten 1968.
- 4963 Automatisierung spanabhebender Werkzeugmaschinen 1967.
- 4964 Eberhard Arlt, Rationalisierung durch Standardisierung 1967.
- 4965 F. Hansen, Konstruktionssystematik 1968.
- 4966 Erich Zeigener, Berechnung und Konstruktion von Vorrichtungen 1962.

Doslednost

— Ali je pri nas še dovoljen vzklik: »Jezus, pomagaj!«?

— Bognasvari!

Bojan Borštner je bil med starejšimi mladinci v smuku šesti, Mežičan Samec 11., in Mandl 17. ter Čepelnik s Prevalj 22. V slalomu je bil z našega konca najboljši Samec 12., Bojan Borštner pa je bil 14. V veleslalomu pa so se Korošci plasirali tako: 9. Borštner, 14. Samec, 16. Mandl in 22. Čepelnik. O rezultatih mlajših mladink ne bomo pisali, ker z našega konca v tej disciplini nismo imeli nobene tekmovalke.

Uspeh, ki so ga dosegli mladi smučarji domačega Fužinarja, je prav gotovo izreden, zato zasluži vso pohvalo. Da pa tudi misliti. Misliti zato, ker vse le ni v najlepšem redu. Kar pogledjmo: pri mlajših mladinkah nismo imeli niti ene zastopnice, pri starejših mladinkah imamo res dve odlični tekmovalki, ampak kljub temu sta samo DVE! Med mladinkami dve. Ali je to dovolj? Ali ni to število za naše možnosti le malo premajhno? Ali vprašanje mladincev. Vsa čast mlajšim. A zopet sta to samo dva. Tu je še bolj upravičeno vprašanje, če je to število dovolj? Če bi si jemal zgled po letošnjih uspehih, ki so izredni, bi moral zapisati: pri mlajših mladincih dva odlična, pri starejših mladincih samo še EDEN z najboljšim mestom tam okrog desetega, pri članih pa... ja, kdo čez leto ali dve še pri članih sploh nastopi? Nikakor ne mislim delati panike. Samo opozoril bi rad. Pravočasno oddajam SOS. Upoštevam, da bo ta fant ali ona deklica šla študirat v Maribor ali v Ljubljano. Ali bo potem še ostal član Fužinarja (Kozelj je že član Novinarja) in če že bo, ali bo imel pogoje treninga kot doma in ali bo hotel in uspel (poleg šole) toliko trenirati, da bo obdržal stik z najboljšimi? Ali bo opravičil vsa vlaganja, vse izdatke, ki jih je imel klub z njegovo vzgojo in oblikovanjem? Vem, da je na vsa vprašanja izredno težko odgovoriti, vem pa tudi to, da je za pohod na vrh pri alpskem smučanju poleg osnovnih pogojev (žičnic, vlečnice, proge) potrebna veliko številnejša osnovna baza (beri: več strokovnjakov) in enotna

razvojna politika, ki bo izkoristila vse možnosti, ki se ji pri vzgoji alpskih smučarjev pri nas ponujajo.

OBCINSKA PRVAKA

V prejšnji številki Informativnega fužinarja smo obljubili, da bomo poročali še o drugih občinskih prvakih v alpskih disciplinah, tekah in sankanju. Muhasta zima organizatorjem ni dovolila izvedbe vseh tekmovalj, zato lahko obljubo izpolnimo samo na pol. Samo agilni funkcionarji smučarskega kluba Črna so uspeli zadnji dan januarja organizirati veliko tekmovanje za starejše pionirje, ki je štelo tudi za občinsko prvenstvo. Pri fantih je v izredni konkurenci in velikem številu nastopajočih zmagal Kolar iz Črne pred Höclom, Golgrancem in Kotnikom (vsi Ravne), pri deklicah pa v nekoliko skromnejši zasedbi Havnikova pred Sušeljevo (obe Črna).

Če bodo pri SK Fužinarju uspeli organizirati prvenstvo v tekah, na osnovni šoli na Ravnah prvenstvo v sankanju in pri prevaljskem Korotanu prvenstvo mlajših pionirjev, bomo o teh tekmovanjih seveda poročali.

PLANINCI NA POHODU

Strokovni odbor za planinstvo pri občinski zvezi za telesno kulturo je tudi letos organiziral koroški turni smuk. Proga je potekala od Slemenca do Črne in je bila zaradi dolžine, odjuge in deževja na dan tekmovanja kar precej težka, zlasti za najmlajše mladince.

Letošnji turni smuk je imel rekordno število udeležencev pri najmlajših — pionirjih, in to moramo pohvaliti. Povedati pa moramo mogoče samo še to, da so nekateri tekmovalci le pozabili, da gre tu za prestiž ekipe in ne posameznika.

Pri članih je med štirimi ekipami (ena ekipa šteje 3 tekmovalce) zmagala ekipa KAO Mežica pred ekipo planinskega dru-

štva Mežica, pri mladincih med 6 ekipami prva pred drugo ekipo planinskega društva Mežica in pri pionirjih med 12 ekipami (!) ekipa planinskega društva Črna pred ekipo planinskega društva Mežica.

Za dobro organizacijo se je treba vsem, ki so sodelovali, tudi pripadnikom JLA, iskreno zahvaliti, vse nastopajoče pa za njihov trud, saj so v Črno prihajali mokri, zadihani in potni, pohvaliti z željo, da bi jih bilo prihodnje leto še več.

-ate-

NAŠE ŠPORTNE IGRE

Letošnje zimske športne igre slovenskih železarjev so bile predzadnji dan v februarju v Štorah in na Golteh. Organizatorjem pa tudi tekmovalcem (predvsem smučarjem) je malo nagajalo vreme, saj je vse skupaj pričakal pust, mrzel dan in še snežilo je povrh, mi pa smo se veselili lepe, sončne sobote po zgledu prejšnjih dni. Vreme, kot da bi hotelo železarjem pokazati stanje v slovenskem jeklarstvu, ki bo moralo še dolgo čakati na tisti pravi, obljubljeni sončni dan.

Pustimo črne misli in vrnimo se k tekmovanjem, ki so po stisku rok med stari prijatelji z Jesenic, iz Štor in Raven, postala kot vedno, ob sicer sindikalnih s tistim geslom »važno je sodelovati«, le prava prestižna in zagrizena tekmovanja, kjer se nasprotniki niti malo niso štedili in je le zmaga bila pravi namen srečanja. Pa pogledjmo po vrsti in na kratko, kako je bilo pri različnih panogah tekmovanja.

Med **strelci** so pri moških in ženskah zmagali domačini, naši pa so bili drugi. Pri posameznikih je bil Špegel odličen prvi, Pepevnik četrti, Korinšek osmi in Podbevšek dvanajsti. Marija Franc je bila tretja, Hrovatičeva pa peta.

Naši **šahisti** so zmagali pred Jesenicami, od posameznikov pa je bil Ristič najboljši, četrti je bil Jesenik, peti pa Poberžnik.

Pri **odbojki** so bile naše predstavnice najslabše, saj so izgubile od Štorank in Jeseničank, ki so zmagale.

Namizni tenis so igrali starejši in mlajši člani. Pri starejših so zmagali Jeseničani, pred našimi (Mlakar, Maklin), pri mlajših pa so naši — Jamšek, Bauče in Pandev po hudi borbi premagali poleg Štoranov še Jeseničane s 5 : 4 in osvojili prvo mesto.

V **veleslalomu** za ženske je bila naša ekipa druga za Jeseničankami. Naše tekmovalke so pri tem zasedle naslednja mesta: 2. Vehovarjeva, 4. Heclova in 5. Komarjeva.

Tudi pri starejših in mlajših članih ekipno so zmagali Jeseničani, naši pa so se plasirali tako: 2. Kos, 5. Pustoslemšek, 6. Rodič, 9. Kadiš, 13. Cesar, 15. Radivojevič in 17. Faneld med starejšimi, in 5. Skrinjar, 6. Mlinšek, 8. Walzl, 10. Zagernik, 12. Peruci, 14. J. Ivartnik, 15. Oblak, 18. I. Ivartnik in 19. Hadjiagič.

Pri **kegljanju** se naši pri moških niso preveč izkazali, saj so bili šele tretji, zmagali pa so Jeseničani. Med posamezniki je bil Mlakar četrti, Trstenjak deveti, Sagernik deseti, Hrovatič enajsti, Hauli dvanajsti, Delak pa osemnajsti. Ženske so bile druge za tekmovalkami iz Štor. Korberjeva je bila peta, Prinčičeva šesta in Mlinarjeva osma.

Naši so torej skupno dosegli dve prvi (šah in namizni tenis), sedem drugih (keg-

Gozdna svetloba

Foto: Broman

ljanje, smučanje, namizni tenis in streljanje) in dve tretji (kegljanje in odbojka) mesti, kar je za naše železarje še kar lep uspeh. Sicer se pa po propozicijah skupni rezultati ne ugotavljajo ali točkujajo in tako skupnega zmagovalca ne moremo objaviti.

Napišemo pa lahko še to, da so športne igre slovenskih železarjev že dobile pravo vrednost, saj so postale prava vez med našimi kolektivi.

-ate-

PLAVANJE — TRIJE REPUBLIŠKI REKORDI

Za letošnjo plavalno sezono se ravenski plavalci pripravljajo zelo načrtno. Trenirajo dvakrat dnevno, in to zjutraj od 7. do 7.30 in popoldne od 15. do 17. Seveda, mlajše skupine imajo treninge trikrat tedensko, popoldne ali dopoldne, odvisno od pouka v šoli. Pomanjkljivost iz preteklih let, da so plavalci imeli premalo nastopov, bo letos odpravljena. Do sedaj so bila vsak mesec klubska pregledna tekmovanja. Na teh tekmovanjih so sodelovali tudi plavalci drugih klubov, tako da je bila konkurenca precej ostra.

Na tretjem tekmovanju, kjer so sodelovali poleg domačih plavalcev še PK Ljubljana, Wolfsberg, posamezniki PK Neptun Celje, PK Celuloza Krško in PK Ilirija Ljubljana, so bili doseženi zelo dobri rezultati. Postavljeni so bili kar trije republiški rekordi za bazene 25 m.

Mlajši pionir Roman Polajner je v disciplini 100 m mešano s časom 1:25,0 postavil republiški rekord za mlajše pionirje. Zmagal je še trikrat in resno opozarja, da bo letos med vodilnimi mlajšimi pionirji.

Lidija Ferlin pridno trenira in rezultati tudi ne izostajajo. Lani je bila najuspešnejša mlajša pionirka v Sloveniji. Letos kot starejša pionirka pa je že z dobrim rezultatom na 100 m prsno 1:27,6 postala republiška prvakinja pri starejših pionirkah.

Najprijetnejše presenečenje je napravil mlajši mladinec Zavrl Darko, ki je 100 m prsno odplaval s časom 1:13,9 in postavil absolutni republiški rekord. Povedati še moramo, da je do sedaj v Sloveniji ta disciplina bila preplavana s časom 1:16,4. Ta čas ga uvršča v sam vrh jugoslovanskih prsačev.

Seveda bo treba te rezultate potrditi na bližnjih tekmovanjih ali jih morda še izboljšati. Vest, da je Zavec Vlado kandidat za mladinsko državno prvenstvo, je plavalne delavce na Ravnah prijetno presenetila. Zavrl ima prav tako mesto v mladinski reprezentanci, če bo le potrdil čas, ki ga je dosegel na Ravnah, na zimskem državnem prvenstvu. Tega tekmovanja se bodo udeležili Zavec Vlado, Zavrl Darko, Mežner Drago in Valcl Rajmund. Ob teh štirih pa je še vrsta kandidatov. Vse je odvisno od doseženih časov na predhodnih tekmovanjih. Tu so še Dušan Erženičnik, Lidija Ferlin, Norbert Rodošek, Rado Fras itd. To so vsi plavalci, ki imajo realne možnosti, da se udeležijo državnega prvenstva.

Na Ravnah bo letos zimsko člansko republiško prvenstvo, in to 28. marca. Tekmovanje bo trajalo ves dan. 4. aprila bo republiško prvenstvo za mlajše pionirje,

prav tako na Ravnah. Istega dne pa bodo starejši pionirji potovali v Kranj na prvenstvo za starejše pionirje. Vsekakor se bodo ravenski plavalci udeležili še obeh državnih prvenstev za mlajše in starejše pionirje. Seveda, tega tekmovanja se bodo udeležili le najboljši plavalci.

Res je, da imajo plavalci dobre možnosti za treninge skozi vse leto. V prejšnji številki Informativnega fužinarja je bil članek o treningu Mirjane Šegrt na Ravnah. Ta plavalka je pred odhodom izrazila o kraju, o možnostih treniranja na Ravnah idr. vse pohvalno. Prav je, da smo omogočili plavalcem iz Beograda normalni trening. Mesec dni je bila voda prav temperirana, nivo vode vedno čez rob za odtok vode, količina klora ravno pravšnja, ozračje v bazenu sveže. Takrat smo domači plavalci ugotovili, da so v bazenu pravzaprav zelo dobri pogoji za trening. Kar pa so kolegi iz Beograda odšli, se domači plavalci zopet borijo z vročo ali hladno vodo, s preveliko količino klora, tako da so oči vnete in da morajo najhujši primeri iskati pomoči v zdravstvenem domu.

Malo je treba storiti in bazen bi bil prijetnejši za nas vse. Tu ni potrebna dodatna investicija, ampak samo dobra volja, ki pa je včasih na Ravnah za šport manjka. Jasno je, da se včasih zgodi, da v bazenu ni vse v redu, samo večina stvari se da zelo hitro urediti v zadovoljstvo nas vseh.

T. P.

MEDOBČINSKA LIGA V STRELJANJU

Medobčinska liga v streljanju z zračno puško, imenovana »liga prijateljstva«, je zelo navdušila strelce sodelujočih občin Velenje, Slovenj Gradec in Ravne. Z vedno večjo vnemo si ekipe kot tudi posamezniki nabirajo točke za čim boljše končno uvrstitev. Po rezultatih se vidi, da se srečujejo res najboljši strelci in dosega jo tudi vidne rezultate.

V nedeljo, 3. januarja, je bilo »odstreljano« IV. kolo v Velenju. Prvo mesto je osvojila ekipa Raven z rezultatom 1670 krogov, pred Velenjem 1645 in Slovenj Gradecem 1590. Med posamezniki je bil 1. Anton Špegel, Ravne, 345, 2. Jože Podbevšek, Ravne, 344, 3. Franjo Žučko, Velenje, 341 itn.

Po medsebojnem dogovoru je bilo V. kolo 7. februarja na Ravnah. Ekipa Raven je bila zopet prva s 1718 krogi, kar je ekipni rekord, 2. Slovenj Gradec 1622, 3. Velenje 1612. Posamezno pa je bil vrstni red: 1. Anton Špegel, Ravne, 365 krogov (rekord tekmovanja in njegov osebni rekord) 2. Samo Horvat, Slovenj Gradec, 349, 3.—4. Hinko Pepevnik in Vinko Zatter, oba Ravne, 347 itn.

Zadnje kolo je bilo 21. februarja v Slovenj Gradcu. Ekipno je bilo prvo Velenje s 1704 krogi, 2. Ravne 1677 in 3. Slovenj Gradec 1639.

Posamezno: 1. Franjo Žučko, Velenje, 348, 2. Anton Špegel, Ravne, 347, 3. Dušan Perkač, Velenje 345 itn.

S tem srečanjem je bila končana liga prijateljstva, ki se bo delila na dva dela, in sicer zimskega z zračno puško in letnega z malokalibrsko puško. Tekmovanje bo še bolj zanimivo, če se bosta vključili občini Radlje in Dravograd. Predstavniki vseh treh do sedaj sodelujočih občin Velenje, Slovenj Gradec in Ravne so se zedinili, da bo liga prijateljstva ostala tradicionalna. S tem bo kvaliteta strelcev precej narasla.

Po skupnem seštevku točk je prvo mesto in s tem lep prehodni pokal osvojila ekipa Raven, ki je osvojila 16 točk s skupno 10.051 krogi. 2. Velenje 10 točk s 9818 krogi, 3. Slovenj Gradec 10 točk s 9792 krogi.

Posamezno pa je bil vrstni red: 1. Anton Špegel, Ravne, 1418 krogov, 2. Samo Horvat, Slovenj Gradec, 1369, 3. Franjo Žučko, Velenje, 1368 krogov, 4. Hinko Pepevnik, Ravne, 1348 krogov, 5. Franc

Kmetije

Foto: Broman

Bricman, Slovenj Gradec, 1346 krogov itn.

Prvoplasirani posamezniki so prejeli pokale in lepa praktična darila, ki so jih prispevali pokrovitelji tekmovanja obč. str. odbor Velenje, obč. str. odbor Slovenj Gradec in strokovni odbor za strelski šport pri ObZTK Ravne.

Po končanem tekmovanju in podelitvi priznanj so strelci iz Slovenj Gradca priredili za vse sodelujoče ekipe zakusko.

DRUŽINSKO PRVENSTVO PIONIRJEV V STRELJANJU

Strelsko društvo »Knez Pepi« je organiziralo družinsko prvenstvo pionirjev v streljanju z zračno puško za leto 1971. Pomerilo se je 13 pionirjev, ki so člani družine. Rezultati so dobri, bili pa bi še mnogo boljši, če bi imela družina boljše puške.

1. Branko Dervodel 228 krogov, 2. Boštjan Šuler 226, 3. Marjan Kovšek 207, 4. Ivan Draksler 205, 5. Milan Antolič 204, itn.

-ervi-

KOROŠKI SAH

Na šahovskem prvenstvu Koroške februarja v Slovenj Gradcu je sodelovalo 12 igralcev. Končni vrstni red: 1. Mauhler Edo, 10 točk, 2. Šmon Adi 9,5, 3. Šmon Jože 7,5 itn. V boj za prvo mesto sta že od začetka posegla samo dva igralca — Šmon A. in Mauhler; z nekoliko sreče je bil končni zmagovalec Mauhler, ker je Šmon A. nesrečno izgubil partijo z Grobelnikom. Preseneča izredno slab plasma Komarice, ki gradi zelo obetajoče pozicije, potem pa z eno samo potezo spremeni zmago v poraz. Več se je pričakovalo tudi od Jeseneka, medtem ko so drugi zasedli mesta, ki ustrezajo njihovi trenutni moči. Prvenstvo bi zajelo vse močnejše igralce, če bi se turnirja udeležili še iz Dravograda, Poberžnik Rajko, z Raven pa vsaj Kolar Franc in Žunec Jože.

Na občinskem članskem prvenstvu Raven, ki je bilo v januarju, je sodelovalo 12 igralcev. Vrstni red: 1. Kolar F. 10, 2. Komarica 9, 3. Jesenek J. 7,5, 4.—5. Rugl in Čegorović 7 itd.

Dne 16. februarja je bil na Ravnah troboj občinskih reprezentanc Dravograda, Slovenj Gradca in Raven na 10 deskah. Rezultati: Ravne — Slovenj Gradec 6,5 : 3,5, Ravne — Dravograd 6,5 : 3,5, Slovenj Gradec — Dravograd 7 : 3. Vrstni red: 1. Ravne 13 točk, 2. Slovenj Gradec 10,5, 3. Dravograd 6,5 točke.

Na občinskem sindikalnem brzopoteznem prvenstvu, ki je bilo 10. februarja na Ravnah, je zmagal Jesenek z 12 točkami, 2. Žunec 10, 3.—4. Rugl in Erjavec 9,5, 5. Ipavec 8 itd. Na turnirju je nastopilo 16 igralcev.

1. februarja je bil odigran redni mesečni brzoturnir SK Slovenj Gradec. Na turnirju je nastopilo 14 igralcev, zmagal pa je J. Šmon 12,5, 2. Šmon A. 11, 3.—4. Brglez in Lipuš 10 itd.

Na II. mladinskem brzoturnirju za koroško prvenstvo, ki je bil 24. januarja v Slovenj Gradcu je zmagal Vidmar s 7,5 točke, 2. Repnik 14,5, 3. Javornik 10 itd.

Odigrana sta bila tudi 2 brzoturnirja za mladinsko prvenstvo občine Ravne. Na prvem, 26. januarja na Ravnah, je zmagal Vidmar. Na drugem, 13. februarja na Prevaljah, pa so si delili 1.—3. mesto Vidmar, Maklin in Kveder.

Na občinskem pionirskem prvenstvu Raven za posameznike 2. februarja v Črni je v skupini mlajših pionirk zmagala Ramšakova, v skupini starejših pionirk Anželakova, v skupini mlajših pionirjev Osojnik, v skupini starejših pionirjev pa je bil vrstni red: 1. Vidmar 11 (100 odst.), 2.—3. Planinšec in Svetina 8, itd.

Na občinskem ekipnem prvenstvu pionirjev 20. februarja na Ravnah, je v skupini mlajših pionirjev zasedla 1. mesto ekipa Prevalj, med starejšimi pionirji je zmagalo moštvo Mežice I., med mlajšimi in starejšimi pionirkami pa je prav tako zmagala Mežica.

ANTON POGOREVČNIK

Zopet je smrt, nezagledljivi lovec, upihnila plamen življenja dolgoletnemu članu našega kolektiva in tako napravila praznino v naših vrstah.

Pokojni Tone je bil še mlad, star komaj 37 let. Rekli bi, bil je na višku ustvarjalnosti. Pred 22 leti je prišel v železarno kot plah, skromen mladenič z željo, da se izučiti ključavničarskega poklica in tako postane soustvarjalec v našem kolektivu za boljše in lepše kolektiva in svoje bodoče družine.

Kakor večina mladih, tako se je tudi on izpopolnjeval v znanju in praksi. Kot spo-

soben in vesten sodelavec je bil dodeljen za vodjo serijske kontrole v mehanski obdelovalnici. Toda žal je njegovo življenje šlo po drugačni poti. Že pred nekaj leti je zbolel na pljučih, moral je zapustiti družino in se iti zdraviti v Topolšico. Čeprav se je po letu dni kot ozdravljen vrnil v krog svoje družine in v kolektiv, je njegova napredna pot začela upadati. Ponovno je zbolel, dodatno pa so ga zaradi oslabelosti napadale še druge bolezni, kar je narekovalo sicer počasno, a vztrajno pot k mnogemu preranemu večnemu počitku.

Pokojni Tone se je vsega tega dobro zavedal, vendar s svojim vedrim nasmehom in humorjem, s katerim je bil zelo bogat, je tešil sam sebe in tudi svoje tovariše ter sodelavce. Prišli so tudi trenutki, ko se resnici ni bilo moč nikakor izogniti. Takrat je pokojni Tone mnogo trpel, iskal utehne kakor je vedel in znal. V takih primerih se je zelo razveselil naših bodrilnih besed.

Čeprav je bil zadnje čase vedno bolj bolan in vse pogosteje priklenjen na bolniško posteljo, se je še vedno z veliko muko in zatajevanjem svojih bolečin trudil v korak z nami v kolektivu. Tisoče in tisoče različnih delov, ki so morali biti natančno pregledani, preden so se vgradili v tobo proizvodnje, poje njegovo pesem, njegovo utrip. Po mnogih rudnikih in gradbiščih so vgrajeni v visoko kvalitetna pnevmatična kladiva.

Vse hitrejši tempo v proizvodnji pa je neusmiljen in nezadržan, kar pa je pokojni Tone v svoji težki bolezni vse bolj čutil.

Prav zaradi hitrega tempa ni bilo zaman čas, da bi prisluhnili trpljenju pokojnega Toneta in ga je prezrl tudi najboljši prijatelj, čeprav je vedel, da to ni prav. Zato, dragi Tone, nam oprostite, če si kdaj tudi zaradi nas užaljen.

Še bodo pela kladiva tvojo pesem in naš smeh daleč v bodočnost, mi pa te bom ohranili v naših srcih kot dobrega, zvestega in skromnega prijatelja.

V imenu sindikata SMO in v svojem imenu izrekam družini in drugim sorodnikom globoko sožalje.

Franc Pori

Najzanesljivejši transport

Foto: Broman

IVAN KAMNIK

V nedeljo, 7. februarja, smo se poslovili od našega sodelavca Ivana Kamnika, vzorčevalca v kemijskem oddelku Železarne Ravne. Tih, skromen in samoten v življenju je v dvainštiridesetem letu legel k počitku.

Sam je hodil skozi kratko življenje.

Na Gmajni pri Slovenjem Gradcu mu je stekla zibel in z njo vred so ga dali na Sele, kjer je kot posvojenec odrastel, preživel svoje otroštvo in rano mladost.

S triindvajsetimi leti se je zaposlil v naši tovarni in jo 18 let pridno pomagal graditi. Delal je v topilnici, v mehnični, zadnjih sedem let pa v kemijskem oddelku. Samotarsko življenje je Ivana usposobilo, da je znal streči več opravilom, da je z razumom in pridnostjo držal orodja v rokah. To je bilo značilno tudi za njegovo delo na delovnem mestu. Skromen, tih in priden delavec je bil.

Ko smo se poslovljali od njega, nam je bilo težko v srcih. Ob zvokih žalne koračnice nam je vsem zvenela tiha zahvala pokojniku in obljuba za njegov lep in dolg spomin ter zadnji

srečno!

J. K.

ZAHVALA

Ob prerani smrti našega dragega očeta in moža

Toneta Pogorevčnika

se iskreno zahvaljujemo za sočustvovanje vsem, ki so ga spremili na njegovi zadnji poti in darovali vence.

Iskrena hvala sodelavcem Železarne Ravne, sindikalni podružnici sklopa mehanskih obratov, sindikalni podružnici Železarne Ravne, godbenikom za žalostinke, gospodu župniku in tov. Poriju Francu za poslovilna govora.

Žalujoča žena in otroci

ZAHVALA

Ob boleči izgubi moža

Luka Dežmana

se iskreno zahvaljujem za sočustvovanje sorodnikom, prijateljem in znancem, ki so ga pospremili na zadnji poti in darovali vence. Posebna zahvala sindikalni podružnici livarne — modelne mizarne, PDJ, štabu za študij dela, godbi železarne Ravne in društvu upokojencev.

Žalujoča žena in otroci

ZAHVALA

Zahvaljujem se vsem sodelavcem pokojnega

Ivana Kamnika

iz kemijskega oddelka za darovane vence in prisotnost ob slovesu.

Zahvaljujem se tudi tov. dipl. inž. Mitji Šipku za lepe poslovilne besede.

Brat Filip

OBRATNE NEZGODE V MESECU
FEBRUARJU 1971

Peter Kogelnik, čistilnica — pri obračanju odlitka se mu je ta skotalil na prst desne roke.

Elica Pastirk, mehanska obdelovalnica — predal orodne omarice je zdrsnil iz ležišča in ji padel na nart desne noge.

Av gust Lesjak, valjarna — pri odsekovanju roba valjanca mu je priletel tujek v oko.

Oto Ferk, čistilnica — pri spenjanju košare z verigo električnega mostnega žerjava mu je ta zdrsnil na nart desne noge.

Vera Račnik, mehanska obdelovalnica — delilna plošča ji je padla na gleženj leve noge.

Križan Šimič, kovačnica — na poti od delovnega mesta v garderobo mu je na poledenelem cestišču zdrsnilo in si je pri padcu zlomil nart leve noge.

Adolf Robin, topilnica I. — pri nalaganju odpadnega železa na zalagalno lopato mu je kos železa stisnil sredinec leve roke.

Milan Jež, termična obdelovalnica — pri ravnanju noža na hidravlični stiskalnici ga je bat stisnil za levo roko.

Albert Tretjak, topilnica I. — pri zalaganju odpadnega železa v elektro obločno peč mu je zalagalna lopata padla na nart leve noge.

Marjan Božank, centralno skladišče — pri nakladanju sodov na vilicarja ga je le ta stisnil za koleno desne noge.

Ferdinand Uršnik, topilnica II. — pri odli-vanju odpadnega jekla iz ponvice ga je vzvod stisnil za sredinec desne roke.

Kotnik Alojz, topilnica I. — pri eksploziji 25-tonske elektro obločne peči je dobil lažje opekline po obrazu.

SPORED IZLETOV PLANINSKEGA
DRUŠTVA RAVNE

Z namenom da bi planinsko društvo še bolj zaživelo in da bi bili člani pravočasno obveščeni o raznih izletih, ki jih prireja društvo, smo naredili spored izletov. Izlete smo namenoma izbrali tako, da se jih lahko udeleži vsak član ne glede na starost in fizično kondicijo.

Prav tako smo izbrali tudi ture po zanimivosti in obiskanosti, saj nas je le malo, ki smo obiskali strma in sončna pobočja Obirja, kjer je Hudabivška Meta rojevala svoje pankrte. Ali pa Celovška koča pod Stolom — kdo je že bil tam in užival to lepoto?

1. nedelja, 20. junija, enodnevni izlet v Avstrijo na Obir — 2141 m. Vodja izleta — Vinko Krevh.

Izlet je primeren za vsakogar. Od parkirnega prostora je do koče (Eisenkappler — Hütte — 1640 m) le dobre pol ure hoje. Od tukaj je na vrh Obirja še uro in pol hoje po lepih pašnikih in s čudovitim razgledom na Savinjske Alpe.

2. nedelja, 18. julija, enodnevni izlet na Celovško kočo in Stol 2236 m. Vodja izleta Štefan Vevar.

Odhod v nedeljo zjutraj z avtobusom skozi Celovec do Bistrice v Rožni dolini (okrog 80 km) in nato še 8 km po dolini Bärenental do Johannsenruhe. Od tukaj je še okrog 50 minut lepe hoje do Celovške koče, od tam pa še uro in pol na vrh Stola. Z vrha je prelep razgled na Kamniške in Julijske Alpe. Od vrha je oddaljena slabih 15 minut Prešernova koča, ki pa je že na naši strani.

3. nedelja, 1. avgusta, enodnevni izlet na Raduho. Vodja izleta Pavle Stropnik. Odhod z avtobusom ali kombijem do Šu-

V gorah Hindukuša

mela in nato peš na vrh Raduhe — 2062 m. Izlet naj bi nas spomnil, da so prav tukaj pred 19 leti stekli prvi pogovori o ustanovitvi lastnega planinskega društva.

4. dvodnevni izlet v Logarsko dolino v soboto in nedeljo, 21. in 22. avgusta. Vodja izleta Franc Podmeninšek.

Kdo ne pozna te čudovite alpske doline, ki je ena najlepših pri nas? Omenil bi samo nekaj možnih tur, ki jih lahko naredimo od tukaj.

Iz Logarske doline čez Klemenškovo planino na vrh Ojstrice 2349 m. Iz Logarske doline na Okrešelj, od tukaj na Kamniško sedlo — Brano ali Planjavo. Iz Logarske doline v čudovito mirni Matkov kot in še bi lahko naštevati, kam vse lahko gremo od tam.

5. Izlet na Vršič in Jalovec, 17., 18. in 19. septembra. Vodja izleta Vinko Krevh. Odhod v petek, 17. septembra, popoldne na Vršič, kjer se prenoči.

V soboto zjutraj vzpon na enega izmed najslavnejših in veličastnih vrhov v Julijskih Alpah, na 2643 m visoki Jalovec. Z vrha nas bo pot peljala v Zadnjo Trento, kjer izvira ena najlepših evropskih rek Soča. Tega dne bomo prenočili v koči Zlatorog v Trenti. Naslednji dan nas bo avtobus odpeljal po dolini Trente do Bovca in skozi Tolmin do Cerknega, kjer si bomo ogledali še partizansko bolnišnico Franjo.

Seveda pa je tudi na tem izletu možnih še mnogo drugih tur, kot npr. na Mojstrovko, Prisojnik, Razor, Kriške pode itd.

Upamo, da bomo s tem sporedom ustregli svojim članom in da se bodo pravočasno prijavili na izlet pri enem izmed vodij izletov.

K. V.

V GORAH HINDUKUŠA

V sredo, 31. marca, bo ob 8. uri predaval v kavarni Doma železarjev znani slovenski alpinist Stane Belak. Istega dne ob 20. uri bo predaval tudi v domu na športnem igrišču na Prevaljah. Predavanje je opremljeno z okrog 200 barvnimi diapozitivi velikega formata 6 x 6 cm.

Predavatelj je bil z lanskoletno slovensko alpinistično odpravo v gorah Hindukuša. Prikazal nam bo, kako so v skoraj nemogočih razmerah osvojili več vrhov, visokih nad 6500 m. Cilj in želja udeležencev pa je bila doseči 7177 m visoki Kišmikhán, ki so ga z velikimi napori slednjči tudi zavzeli.

Vse ljubitelje narave vabimo, da si ogledajo ta čudoviti in nam nepoznani svet snežnih velikanov.

K. V.

FEBRUARJA SO NASTOPILI DELOVNO RAZMERJE

Repas Maks — PK, Vrabl Milan — NK, Knez Pavel — NK, Izak Franc — NK, Zakeršnik Roman — NK, Volšak Drago — KV, Djurić Jovan — KV, Grešovnik Albert — PK, Verko Ferdinand — NK, Ošlak Ivan II. — NK, Videršnik Alojz — PK, Pongrac Milan — PK, Polutnik Miran — NK, Burjak Edvard — KV, Skrivalnik Anton — PK, Brezovnik Martin II. — NK, Razgoršek Franc — PK, Jezernik Jože II. — PK, Mešnjak Franc II. — NK, Brumnik Ivan — KV, Strmšek Albin — NK, Bele Alojz — KV, Čebulj Franc II. — KV, Krof Karel — KV, Poredoš Ivan — PK, golob Branko II. — PK, Veselko Miroslav — PK, Ot Franc — NK, Podojsteršek Avgust — KV, Klemenc Nikolaj — PK, Peulič Savo — NK, Voler Bernard — KV, Zabel Ivan II. — KV, Križaj Ciril — KV, Rek Marija II. — NK, Kivač Zlatko — KV, Frater Jože — KV, Wlodyga Peter — KV, Stajner Oto — NK, Repas Maks — NK, Konečnik Damjan — NK, Sestir Mirko — NK, Ivartnik Nikolaj — NK, Pisar Stanko II. — KV, Kogelnik Ivan — KV, Rogina Jože — KV, Trup Jože — NK, Pikaló Mirko — (dipl. ing.) — VS, Vališer Ida — NS, Angeli Zvonka — NS, Kešpret Franja — NSS.

ODŠLI SO IZ PODJETJA

Čivnik Anton — NK, Podgoršek Helmut — NK, Zec Zdenko — NK, Remić Anton — NK, Hovnik Urban — KV, Paradiž Jurij — KV, Kamnik Ivan IV. — NK, Englert Rajko — NK, Pušnik Vladimir — PK, Hrovat Danilo — PK, Zaže Alojz — NK, Trunk Jože — KV, Merc Milan — NK, Čebulc Milan — KV, Planšek Franc — PK, Krivograd Edvard — PK, Kričej Anton III. — PK, Mozgan Viljem — NK, Kapel Stanislav — NK, Mihev Ferdinand — KV, Grm Valentin — NK, Kos Andrej — PK, Rogina Alojz — NK, Vodeb Gvido — PK, Jelen Marjan — KV, Kac Ivan II. — KV, Zevnik Ciril, dipl. ing. — VS, Čevnik Milan — NK, Rožej Franc III. — NK, Kapel Albin — NK, Rapuc Branko II. — NK, Pačnik Stanko — NK, Vališer Vladimir II. — PK, Gostenčnik Jože V. — NK, Mesner Drago — NK, Arcet Viktor — NK, Makan Emil — NK, Vožič Avgust II. — NK, Šmon Mihaela — NS, Pogorevčnik Anton — VK, Ploder Ivan — NK, Pongrac Ivan III. — PK, Suljič Ramo — NK, Aganovič Nesib — NK, Erič Budimko — NK.

Genij je talent mrtvega človeka.

De Goncourt

Naša upokojenca

Jernej Krof, rojen 20. avgusta 1909, v železarni Ravne od 16. septembra 1953, nazadnje v kemijskem oddelku kot vrtalec prob. Star. upok. 28. februarja 1971

Jurij Paradiž, rojen 1. januarja 1914, v železarni od 22. aprila 1937 v čistilnici kot varilec. Inval. upok. 11. februarja 1971

ZA DOBRO VOLJO

Črno perilo

— Moj mož mi ne pusti nositi črnega perila in pravi, da je to svinjarija. Kaj naj storim?

— Perite pogosteje.

Dokazi

— Ali je dokazano, da je Hitler zares mrtev?

— V bistvu je. Ni pa dokazano, da je pokopan.

Iz otroških ust

Mačka se je stisnila k peči in od ugodja začela prestiti.

»Mama,« je zaklicala mala Minka, »mamica vre!«

Forma viva